İŞKUR

2012

BİTLİS

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BİTLİS ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

(2012)

.

Tüm iller ve Türkiye Geneli için ayrı ayrı hazırlanan İşgücü Piyasası Analizi Raporlarına www.iskur.gov.tr adresi üzerinden erişebilirsiniz

SUNUŞ

Günümüz dünyasında hızlı yapısal ve ekonomik bir değişim yaşanmaktadır. Bilgi toplumuna geçiş süreci ile gelen küreselleşme olgusu ile birlikte, uluslararası standartların önemi artmış, rekabet şartları zorlaşmış ve bu süreçlerin sonuçları doğrudan istihdama yansımıştır. Böylece bilgi çağının hâkim olduğu günümüzde; bilimde ve buna paralel olarak teknolojide sürekli değişim hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Bu değişime ayak uydurabilmek, iyi yetişmiş, nitelikli insan gücü ile mümkündür.

Bu süreçte, işletmelerimizin rekabet edebilirlikleri açısından önemli bir bileşen olan işgücünün nitelik ve becerilerinin artırılması büyük önem kazanmıştır. İşsizlik dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Ülkemizde de en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Bu sorunun çözülmesi, işgücü piyasasının ihtiyaçlarının karşılanması ve işgücünün verimliliğinin artırılması gerekmektedir.

Günümüzün gelişmiş ülkeleri işgücü piyasalarını, çalışma yaşamının tamamını, önceden belirlenen politikalar doğrultusunda yönlendirebilen ülkelerdir. Bunu mümkün kılan da, her türlü verinin, sağlıklı bir biçimde, belirli standartlarda ve güncel olarak kayıt altında tutulabilmesidir. Bu sayede insan gücü, eğitim ve işgücü planlamaları, sağlıklı ve güncel verilerden çıkarılan bilgilere dayanılarak yapılmaktadır. İşgücü piyasasında meydana gelebilecek sosyo-ekonomik değişme ve gelişmelerin istihdam üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak için yerel düzeyde işgücü piyasası analizinin yapılması ilimiz için oldukça faydalı olacaktır.

Bu analizle piyasa gelişmeleri, ihtiyaç duyulan elemanlar, işgücü açığı gibi piyasa kavramlarına yönelik yapılacak olan bu anket çalışmasıyla Bitlis ’in işgücü piyasasının mevcut durumu belirlenerek işverenlerin ihtiyaç duyduğu, talep ettiği meslek ve beceriler tespit edilerek durum analizi oluşturulmaktadır.

Bu gerçekler ışığında hızlı bir şekilde gelişmekte olan ilimizin çalışma hayatının tüm sektörlerini doğrudan ilgilendiren nitelikli eleman açığını tespit etmek ve önümüzdeki yıllara ışık tutmak amacıyla “İşgücü Piyasası Analiz Çalışması” yaptırılmıştır. Bu plan ile önümüzdeki süreçte farklı sektörlerde ihtiyaç duyulan insan gücü planlaması ile geleceği öngörmek ve insanımıza sahip çıkabilmek mümkün olacaktır.

Sonuç olarak Bitlis İli İşgücü Piyasası Analiz Çalışmaları ilimizdeki İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu çalışmalarına ve ülkemizin işsizlikle mücadele ve istihdam politikası oluşturma çalışmalarına önemli katkıda bulunacaktır. Bu vesileyle çalışmaya emeği geçen başta İŞKUR İl Müdürlüğüne, tüm kamu ve sosyal taraf temsilcilerine teşekkür eder, ‘İşgücü Piyasası Araştırmasının’ bu alanda uğraşı veren kurum, kuruluş ve iş dünyasına yararlı olmasını dilerim.

Veysel YURDAKUL

Bitlis Valisi

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızlı bir değişim yaşanmakta sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş olarak adlandırılan bu süreçte giderek teknoloji hakim olmakta emek yoğun üretim modelinden hızla uzaklaşılmaktadır. Bu değişim işgücü piyasasına da yansımaktadır. İstihdam artışının sağlanması ve geleceğe yönelik istihdam politikalarının belirlenebilmesi, gelecekte temininde güçlük çekilebilecek mesleklerin belirlenebilmesi ve buna paralel olarak işgücü uyum faaliyetlerinin bu alanlarda yoğunlaşması için işgücü piyasasının izlenmesi oldukça önem arz etmektedir.

Yaşadığımız dünyada kalıcı olmak için gelecekle ilgili değişim ve gelişimleri yakından takip etmek ve olası durumlarda neler yapılabileceği konusunda önlem alınması gerekmektedir. İşgücü piyasası da arz ve talep dengesinin sağlandığı ve gelecek öngörüleriyle bir bütün oldukça faydalı olacaktır. İşverenlerimiz aradığı nitelikte işgücünü bulamamakta, işgücünün nitelikleri işverenlerin aradığı nitelik ve beceri ile uyuşmamaktadır. Bu sorunun çözümü için işsizlerin niteliklerini ve işverenlerin hangi mesleklerde ve hangi niteliklerde elemana ihtiyacı olduğunu bilmek oldukça önemli hale gelmektedir. Mesleki eğitimin iyileştirilmesine yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmalarda, işsizliğin önlenmesine yardımcı olmak, işverenlerin ihtiyaç duydukları mesleklerde ve nitelikte elemanları işgücü piyasasında kolayca bulabilmesini sağlamak için yerel düzeyde bir işgücü piyasası analiz çalışması gerçekleştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaçtan hareketle hazırlanan; İşgücü Piyasasının Analizi, sektörler bazında işgücü piyasası ihtiyaç ve arz tespitine ilişkin en gerçekçi ve güncel durumun belirlenmesi ile sürekli olarak güncellenebilir bir veri tabanının oluşturulması hedeflenmiştir. İşgücüne ve ekonomik yaşama yönelik planlama ve araştırma çalışmalarında çeşitli kesimlerin istifade edeceği bir yol gösterici olacaktır.

İlimizde işsizlikle mücadelede en önemli görev ve sorumlulukları üstlenen Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü bir yandan işgücü arz ve talebini oluşturmak suretiyle işverenlerin işgücü taleplerini uygun eşleştirme faaliyetleri ile kendisine başvuran iş arayanlarla karşılanabilmesi ve işgücünün istihdam edilebilirliğinin arttırılması amacıyla yılda 4 defa toplanan il istihdam ve mesleki eğitim kurulunda alınan kararlar ve oluşturulan politikalar çerçevesinde çeşitli alanlarda işgücü uyum faaliyetleri düzenlemekte , toplum yararına çalışma programları uygulamakta, iş arayanlar için iş ve meslek danışmanlığı faaliyetlerini yapmakta, girişimcilik ve staj programları düzenlemekte, öngörülen şartları sağlayan işsizlere ve işini kaybedenlere geçici bir süreyle işsizlik sigortası, iş kaybı tazminatı , kısa çalışma ödeneği ödemektedir.

“Hangi meslekte ne kadar elemana ihtiyaç vardır” sorusu, bu çalışma ile cevap bulacaktır. Gerek İl Müdürlüğümüz gerekse diğer kurum ve kuruluşlar tarafından insan kaynaklarının geliştirilmesi amacıyla düzenlenen mesleki eğitim faaliyetleri daha isabetli ve işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda olacaktır. 216 işyerine uygulanmış olan İşyeri Bilgi Formları doğrultusunda Bitlis ili için öncelikle mesleki eğitim programlarımızdaki etkinliğin arttırılması ve işgücü piyasasında taleplere uygun işgücünün yetişmesinin sağlanması beklenmektedir . Bu itibarla elimizdeki çalışma, işgücü piyasası açısından önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Burada İşgücü Piyasası Analizi kapsamında ortaya çıkan raporun kitap halinde yayınlanması ve bu bilgilerin Bitlis iş dünyasına ve çalışma hayatını organize eden Kamu Kurum ve Kuruluşlarına ve bilgi formlarını dolduran işverenlerimize faydalı olması temennisiyle emeği geçen herkese şükranlarımı sunarım.

Alaattin ASLAN
Bitlis Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER iii
KISALTMALAR vi
GİRİŞ 5

BİRİNCİ BÖLÜM 6
İŞGÜCÜ PİYASASISININ GENEL GÖRÜNÜMÜ 6
İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN 6
EKONOMİK GÖSTERGELER 6
NÜFUS GÖSTERGELERİ 7
EĞİTİM GÖSTERGELERİ 9
GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 10
İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 22

İKİNCİ BÖLÜM 28
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 28
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 29
AÇIK İŞLER 33

SONUÇ 43
KAYNAKÇA 47
EKLER 48
Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 48
Ek 2- Araştırma Yöntemi 50
Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü 52
Ek 4- Ek Tablolar 59

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Yaş Bağımlılık Oranları, %, 2011 8
Grafik 2. Eğitim Durumuna Göre Çalışabilir Yaştaki Nüfusun Dağılımı,%,2011 9
Grafik 3. İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları, , 2010 10
Grafik 4. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı,TRB2,%,2011 11
Grafik 5. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, TRB2,%,2011 12
Grafik 6. İstihdamın Cinsiyete Göre Tarım Ve Tarım Dışı Dağılımı, TRB2,%,2011 12
Grafik 7. Eğitim Durumuna Göre Sektörel İstihdam, TRB2,%,2011 13
Grafik 8.İşteki Duruma Göre İstihdam, TRB2, %,2011 13
Grafik 9. Türkiye ve TRB2 Tarım ve Tarımdışı Kayıt Dışı Çalışma Oranı, %, 2011 15
Grafik 10. Türkiye ve TRB2 sektörel kayıt dışı çalışma oranı,%,2011 15
Grafik 11. Tarım ve tarım dışı sektörlerde cinsiyete göre kayıt dışı istihdam oranı, TRB2,%,2011 15
Grafik 12. Eğitim Durumuna Kayıtdışılık, TRB2,%,2011 166
Grafik 13. İşteki Duruma Göre Kayıtdışılık Oranı,TRB2,%,2011 17
Grafik 14. Gençlerin Çalıştıkları Sektörler, TRB2,%,2011 17
Grafik 15. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı,TRB2,%,2011 18
Grafik 16. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı,TRB2,%,2011 188
Grafik 17. İlk Kez İş Arayanların İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı,TRB2,%,2011 19
Grafik 18. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Dışında Bulunma oranı,TRB2,%,2011 21
Grafik 19. Nedene ve Cinsiyete Göre İşgücü Dışında Bulunma Oranı,TRB2,%,2011 22
Grafik 20. Kayıtlı İşsizlerin Öğrenim Durumuna Göre Payı,, %,2011 23
Grafik 21. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik ve İşsizlik Ödeneği Oranları, Bitlis,%,2011 25
Grafik 22. İşyerlerinin sektörel dağılımı,%,2012 29
Grafik 23. Sektörlere Göre Toplam Çalışanların Dağılımı,%, 2012 30
Grafik 24. Ana meslek gruplarına göre cinsiyet oranları,%,2012 32
Grafik 25. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı,%,2012 34
Grafik 26. Sektörlere Göre Açık İş Oranları,%,2012 34
Grafik 27. Ana meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımı,%,2012 35
Grafik 28. Ana Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları,%,2012 35
Grafik 29.Açık İşler İçin İstenen Eğitim Düzeyleri,%,2012 36
Grafik 30. Açık İşler İçin İstenen Beceri Düzeyleri,%,2012 387
Grafik 31.Açık İşlerin Karşılanma Yolları,%,2012 37
Grafik 32. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı,%,2012 38
Grafik 33. Sektörlere Göre İstihdam Artışı ,%, 2012 40

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. İlk ve Orta Öğretimde Okuyan, Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayıları 9
Tablo 2. Orta Öğretim Öğrenci Sayıları,2002-2012 10
Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İstihdam Ve İşsizlik, Bin Kişi,TRB2,2011 111
Tablo 4. Eğitim Seviyesi ve Sektörlere Göre İstihdam,TRB2, bin kişi, 2011..... 13
Tablo 5.Yaş Gruplarına Göre İstihdam Oranı,TRB2, %, 2011..... 13
Tablo 6. İşteki Duruma Göre İstihdam, TRB2, bin kişi, 2011 14
Tablo 7. Daha Önce Çalışılan Faaliyete Göre İşsizlerin Eğitim Durumu,TRB2, bin kişi, 2012 19
Tablo 8. İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar, TRB2, bin kişi, 2011 19
Tablo 9. Eğitim Düzeyine Göre İş Arama Süreleri, TRB2, bin kişi, 2011 20
Tablo 10.Genç ve Yetişkinlerin İşgücü Durumu, TRB2, bin kişi, 2011..... 20
Tablo 11. İşgücü Dışında Bulunma Nedeni, TRB2, bin kişi, 2011..... 21
Tablo 12. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012..... 23
Tablo 13. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2012..... 23
Tablo 14. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012..... 24
Tablo 15. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012 25
Tablo 16. Açık İşlerin Dağılımı, 2012..... 26
Tablo 17. İşe Yerleştirilenler ve İşe Yerleştirme Oranı, , 2012..... 26
Tablo 18. Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2012 26
Tablo 19. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirmeler, 2012..... 27
Tablo 20.Düzenlenen Kurs ve Katılımcı Sayısı, 2012 27
Tablo 21. Kursa Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı,2012 27
Tablo 22. Sektörlere Göre Çalışan Oranları, % 2012 31
Tablo 23.En Fazla Çalışanı Olan İlk On Mesleğin Toplam Çalışanlar İçindeki Oranı, % 2012..... 33
Tablo 24.En Fazla Açık İş Belirtilen İlk On Mesleğin Toplam Açık İş İçindeki Oranı, % 2012 36
Tablo 25. İstenen Beceri ve Niteliğe Sahip Olunmayan ve Eleman Bulunmayan Meslekler,% 2012 39
Tablo 26.Diğer Nedenler 39
Tablo 27.Kısa ve Orta Vadede Net İstihdam Artışının Sektörlere Göre Dağılımı,%,2012..... 41
Tablo 28.Sektörlere Göre Net İstihdam Değişim Oranı,% 2012 42
Tablo 29. İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE-2011) 57
Tablo 30.Nüfus ve Konut Araştırması Kapsamında İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri..... 59
Tablo 31.İşgücü Piyasası Talep Araştırması Örneklemi..... 61

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AİO: Açık iş Oranı

EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi

HİA: Hanehalkı İşgücü Anketi

ILO: International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ISCO: International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)

İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması

İO: işsizlik oranı

İKO: İşgücüne katılma oranı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

İPA: İşgücü Piyasası Analizi

İPTA: İşgücü Piyasası Talep Araştırması

MYO: Meslek Yüksek Okulu

NACE: European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)

NİDO: Net İstihdam Değişim Oranı

OECD: Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

TİPA: Türkiye İşgücü Piyasası Analizi

TMS: Türk Meslekler Sözlüğü

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

2011 yılı sonuçlarına göre Bitlis ilinin % 58'i çalışma yaşındadır. Bitlis ilinde nüfusun yerleşim yerlerinin dağılımı Türkiye ortalamasından farklıdır. Bitlis'te Türkiye ortalamasına göre daha fazla kişi kırsalda yaşamaktadır.

2011 yılı verilerine göre Bitlis göç veren bir ildir. Net göç hızı binde -15,3'tür ve il, göç veren 58 il içinde en yüksek net göç hızına sahip 11. ildir. Göç verdiği nüfusun yarısından fazlasını 15-34 yaş grubu oluşturmaktadır. İlin işgücü piyasasına katkıda bulunacak olan nüfusu il dışına çıkarken, aynı yaş grubu ilin almış olduğu göçün de yarısından fazlasını oluşturmaktadır. 2012 yılında ise Bitlis'in nüfusu artış göstererek 337 bin 253 kişi olmuştur.

2011 yılı verilerine bakıldığında; Bitlis ilinin yaş dağılımı da Türkiye ortalamasından farklılık göstermektedir. 0-14 yaş grubu ile çalışabilir yaştaki nüfus Türkiye ortalamasına göre daha fazla pay alırken, yaşlı nüfusun payı daha az paya sahiptir. Bu dağılım sonucu yaş bağımlılık oranları da Türkiye ortalamasından farklıdır. Çocuk bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 27,5 puan üzerinde seyrederken, yaşlı bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 4,1 puan altındadır. Bunun sonucunda da Bitlis ili yaş bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 23,4 puan üzerindedir.

Toplam Nüfusun % 35'i sadece okur yazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (%54,1)[1] lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Okur yazar olmayanlar, okur yazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitimliler birlikte değerlendirildiğinde, il Türkiye ortalamasından (%62,8) daha yüksek bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Çalışma çağındaki okur yazar olmayan nüfusun %84,9'u kadın nüfustur. Çalışma çağındaki nüfusun sadece %16,4'ü lise ve dengi okul mezunu, %6,4'ü yüksek eğitimlidir.

İl bazında mevcut işgücü piyasası temel değişkenler itibariyle ele alındığında Bitlis ilinde dikkati çeken önemli husus işsizlik oranının yüksekliğidir. İşsizlik oranı 2010 yılı itibariyle % 16,3'tür. Bu oran ile en yüksek işsizlik oranına sahip 77. ildir. İşgücüne katılım oranı % 44,1'dir. İstihdam oranı % 36,9 ile % 43 olan Türkiye ortalamasının altındadır. 2011 yılı Nufus ve Konut Araştırması kapsamında Bitlis ili için 2011 yılı işsizlik oranı 11,1 istihdam oranı 43,7 ve işgücüne katılma oranı 49,2 olarak açıklanmıştır[2].

2010 verilerine göre işsizlik oranı Türkiye ortalama işsizlik oranının %4,4 üstündedir. Yıllar itibariyle Bitlis'te işsizlik, işgücüne katılım ve istihdam oranlarının arttığı, görülmektedir. 2008 yılı sonuçlarına göre[3] Bitlis ili istihdam oranı %33,3 işsizlik oranı %14,2'dir.

Bitlis sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması itibariyle 81 il içinde 76. sıradadır. İlin yatırım teşviklerinden aldığı pay düşüktür. Bitlis, toplam yatırım teşviklerinden en yüksek payı % 0.2 ile 2012 yılında alırken, 2008 yılı itibariyle teşviklerden aldığı pay % 0,1 ile en düşük seviyededir. Aynı durum kamu yatırımlarında da yaşanmaktadır. 2011 yılı itibariyle ilin toplam kamu yatırımlarından aldığı pay % 0,2 ile sınırlı kalırken, en yüksek kamu yatırım payı da % 1,2 ile turizm yatırımlarında gerçekleşmiştir.

Kendi kaynakları ile yatırım teşviklerinden ve kamu yatırımlarından aldıkları paylar illerin ekonomik gelişimlerini birlikte etkilemektedir. Bitlis ilinin açılıp kapanan işyerleri incelendiğinde 2012 yılında ilde kapanan her 1 ticari işletmeye karşılık yaklaşık 3 ticari işletme açılmıştır. Şirketlerde ise her 1

[1] Lise altı eğitimliler ilkokul, orta okul ve dengi ile ilköğretim mezunlarını kapsamaktadır.

[2] Ek 4 kapsamında ayrıntılı bir tablo olarak il düzeyinde işgücü piyasası temel göstergeleri sunulmuştur.

[3] TÜİK il düzeyinde temel işgücü göstergelerini 2008 yılından itibaren yayınlamaktadır. En son haber bülteni 24/06/2011 tarihinde yayınlanmıştır ve 2010 sonuçlarını içermektedir. 2011 yılı için henüz yayınlanmamıştır.

kapanan şirkete karşılık 7 şirket açılmıştır. 2011 yılına göre açılan işletme sayısı çok az artarken kapanan veya tasfiye halinde olan işletme sayısında radikal bir azalış gerçekleşmiştir.

İşgücü Talebine ilişkin olarak 2012 yılı için yapılan araştırma sonuçlarına göre işyerlerinin büyük çoğunluğu inşaat sektöründe faaliyet göstermektedir. Her 100 işyerinin 33,2'si İnşaat sektöründedir. Bu sektörü % 21,1 ile Toptan ve Perakende Ticaret, % 7 ile İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri takip etmektedir. Üç sektördeki işyerleri, araştırmaya cevap veren işyerlerinin beşte üçünü oluşturmaktadır.

Çalışanların % 64'ü idari ve destek hizmet faaliyetleri, toptan ve perakende ticaret ve inşaat sektöründe yer almaktadır. En fazla çalışanı olan sektörler toplam % 44,2 ile inşaat ve idari destek hizmet faaliyetleri sektörüdür. Bu sektörleri, %19,7 ile toptan ve perakende ticaret sektörü takip etmektedir.

İlde çalışanların büyük çoğunluğu erkektir. Çalışanların içinde kadınların payı sadece % 7,6'dır. Kadın çalışanların biraz daha ağırlık kazandıkları sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payları da çok azdır.

Örneğin çalışanlarının üçte biri (% 34,2) kadın olan insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerindeki işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı % 6,2, çalışanlarının % 15,4'ünün kadın olduğu eğitim sektörü işyerlerinin toplam ağırlığı içindeki oranı %4,5, çalışanlarının % 14,7'sinin kadın olduğu bilgi ve iletişim sektörünün toplam işyerleri içindeki ağırlıkları % 2,1'dir.

İdari destek hizmet faaliyetleri sektöre göre çalışan sayısı bakımından Bitlis ilinde ilk sırada yer alırken, Türkiye toplamında ikinci sırada yer almaktadır. Erkek çalışanlar inşaat sektöründe kadın çalışanlar ise idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe ilk sırada yer almaktadır. Erkek çalışanların % 24'ü inşaat, kadın çalışanların da % 28'i idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründedir. Erkek çalışanların % 24'ü , kadın çalışanların da % 3,5'i ikinci sırada bulunan inşaat sektöründedir. Toplam çalışanlara göre üçüncü sırada olan toptan ve perakende ticaret sektöründe, % 20 pay ile erkek ve %15 pay ile kadın çalışanlarda yine üçüncü sırada yer almaktadır.

Ana meslek gruplarının cinsiyetlere göre dağılımı da farklılık göstermektedir. Toplam çalışanların %7,6'sını kadınlar teşkil ederken, profesyonel meslek gruplarının %22'si kadın, büro ve hizmet işlerinde çalışanların da %15'i kadındır. Buna karşılık yöneticilerin sadece %7'si, teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensuplarının ve nitelik gerektirmeyen meslek gruplarının %8'i kadındır. Kadın çalışan oranın en az olduğu meslek grubu hiç kadın çalışanın olmadığı tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubudur. Çalışanların inşaat sektöründe yoğunlaşması mesleki dağılımları etkilemektedir. Çalışanların yüzde 28'i nitelik gerektirmeyen ana meslek grubunda[4] çalışmaktadır. İkinci sırada %16 ile Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek grubunda çalışanlar , üçüncü sırada %13 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda çalışanlar yer almaktadır.

Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık[5] iş toptan ve perakende ticaret sektöründedir. Bitlis ilinde 10'dan fazla çalışanı olan özel sektör işyerlerinde işyeri sayısı bakımından

[4] Ana meslek grubu: ISCO 2008

[5] Açık iş yeni yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak bir pozisyon olarak tanımlanır. İşveren, bu pozisyon için, kurum dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif olarak adım atmaktadır ve daha fazla adım atmaya da hazırdır; ve bu pozisyonu ya hemen ya da yakın bir gelecekte doldurmayı planlamaktadır. İşgücü talep araştırması kapsamında işyerleri ziyaret edildiğinde mevcut olan açık işler derlenmiştir.

inşaat sektörü, çalışanlar itibariyle idari ve destek hizmet faaliyetleri ve inşaat sektörleri lokomotif sektörlerdir. Açık işlerde en fazla açık işin olduğu sektör toptan ve perakende ticaret olmakta ve toptan ve perakende ticaret sektörünü inşaat ve bilgi ve iletişim sektörleri takip etmektedir. Açık işlerin % 18'i toptan ve perakende ticaret , %17'si inşaat, %15'i bilgi ve iletişim sektöründedir.

Diğer hizmet faaliyetleri, elektrik -gaz üretimi dağıtımı, gayrimenkul faaliyetleri, kültür sanat eğlence faaliyetleri, madencilik ve taş ocakçılığı, mesleki bilimsel ve teknik faaliyetler, su temini faaliyetleri sektörlerinde ise hiç açık iş bulunmamaktadır.

İlde açık iş oranı % 5'tir ve bu oran % 3,3 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir. İlde açık iş oranı itibariyle ilk sırada yer alan bilgi ve iletişim sektöründe Türkiye açık iş oranı %2,6'dır. İl çalışanlarının %22'sini barındıran idari destek hizmet faaliyetleri açık iş oranın en düşük olduğu sektördür. Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründeki açık iş oranı ilde %11,2 iken Türkiye'de %1,2, ilde %10,5 olan ulaştırma ve depolama sektörü açık iş oranı Türkiye'de %4,2'dir.

Ana meslek grupları itibariyle en fazla ihtiyaç duyulan meslek grubu %21,3 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı meslek mensuplarıdır. Bu ana meslek grubunu %19,7 ile hizmet ve satış elemanları ve %15,3 ile profesyonel meslek mensupları takip etmektedir.

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu meslek Elektrik-Elektronik Teknisyeni'dir. Açık işlerin %11,5'ini elektrik-elektronik teknisyeni oluşturmaktadır. İkinci sırada ise %8,5 ile elektrik tesisatçısı-bina yer almaktadır. En çok talep edilen meslekler sıralamasında %5,1 ile komi(garson yardımcısı), % 4,4 ile temizlik görevlisi, %4,1 ile diş hekimi, %3,4 ile inşaat kalfası(genel) ve güvenlik görevlisi, %2,7 ile büro memuru(genel), ağır kamyon şoförü ve aşçı meslekleri yer almaktadır. Açık iş sayısının en yüksek olduğu ilk on meslek toplam açık işlerin %49,9'unu oluşturmaktadır.

Açık işlerde ilk iki sıradaki meslekler elektrik-elektronik teknisyeni ile elektrik tesisatçısı-bina gibi belirli bir eğitim ve beceri isteyen meslekler olması ve bu meslekler için de istenen eğitim düzeyinin meslek lisesi ve lise altı olması tahmin edilen bir durumdur. Açık işlerde istenen eğitim düzeyinde en çok %27,1 ile lise altı en az ise %8,2 ile MYO eğitim düzeyi talep edilmiştir.

Temininde en çok zorluk çekilen iş makineleri operatörüdür. Toplam temininde güçlük çekilen mesleklerin %11,2'sini iş makineleri operatörü oluşturmaktadır. Bu mesleği %9,6 ile şoför-yük taşıma takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslekler sıralamasında ilk on sıralamasında ve %7,8 ile elektrik tesisatçısı-bina, %5,1 ile beden işçisi (inşaat), %4,9 ile fayans, seramik ve karo döşemecisi, %4,1 ile aşçı ve pazarlamacı(satış temsilcisi), %3,7 ile sıvacı ve garson (servis elemanı), %3,2 ile komi (garson yardımcısı) meslekleri yer almaktadır.

Araştırmaya cevap veren işyerlerinin kısa ve orta vadede almayı planladıkları eleman sayısı, çıkartmak istediklerinden farklıdır. Yani ilde kısa (31 Aralık 2012) ve orta vadede (30 Haziran 2013) istihdam artışı beklenmektedir. En çok istihdam artışı bekleyen işyerleri inşaat sektöründedir.

Araştırmanın uygulandığı tarihe kadar Bitlis ili 10+özel yerel birim işyerlerinde alınan eleman sayısı çıkartılan eleman sayısından fazladır. Bilgi ve iletişim, elektrik gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi, finans ve sigorta faaliyetleri ve konaklama faaliyetleri sektörlerinde net istihdam azalışı vardır. Yani bu dört sektörde çıkışlar girişlerden fazladır.

2012 yılında işyerlerinde sektörlere ve işyeri büyüklüklerine göre eleman alımı ve eleman çıkma/çıkarılma durumu değerlendirildiğinde, Bitlis' te işten çıkartılan toplam 1.117 kişiye karşılık toplam 2027 kişinin işe alındığı görülmekte iken Türkiye için bu rakamlar 1.409.300 kişinin işten

çıkarılmasına karşılık 1.766.431 kişinin işe alındığını göstermektedir. Diğer ifadeyle, Bitlis için net çalışan artışı 910 kişi iken Türkiye için 357.131 kişi olarak ortaya çıkmaktadır.

Bitlis için alınan eleman sayısı ve işten çıkartılan eleman sayılarının arasındaki fark alındıktan sonra hangi sektörün daha fazla istihdam artışına sahip olduğunu görmek amacıyla oluşturulan grafikte toplam artışın %48,7 ile birinciliğinin inşaat sektöründe olduğu görülmektedir. Bunu %25,9 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü takip etmekte, üçüncü sırada ise 16,9 ile toptan ve perakende ticaret sektörü gelirken ilk üç sektör toplam istihdam artışının %91,5'ini içermektedir.

Kısa vadede Türkiye'de en fazla istihdam artışı bekleyen sektör idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörüdür. Tüm net istihdam artışı beklentisinin %43,5'i bu sektörden kaynaklanmaktadır. toptan ve perakende ticaret sektörü istihdam artışının %24,6'sını, inşaat sektörü ise %14,4'ünü oluşturmaktadır.

Orta vadede yani 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle ilde en fazla istihdam artışı bekleyen sektör yine idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörüdür. Toplam istihdam artışının %33,5'i idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründen kaynaklanmaktadır. İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörünü %31,1 ile inşaat ve %24,6 ile toptan ve perakende ticaret sektörü takip etmektedir.

İlde 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe %300 olan NİDO[6], inşaat sektöründe ise -17,7'dir. Kısa dönemde madencilik ve taş ocakçılığı sektörü genişlemeyi hedeflerken, inşaat sektöründe yer alan işyerlerinde küçülme beklenmektedir. Bu kış mevsiminin uzun sürmesi ve iklim şartlarından kaynaklanmaktadır. Lokomotif sektör olan idari ve destek hizmetleri sektöründeki net istihdam değişim oranı % -16 iken, toptan ve perakende ticaret sektöründe %11,2'dir.

30 Haziran itibariyle net istihdam değişim oranı %7'dir. Orta vadede de en fazla büyüme bekleyen sektör inşaat sektöründe 12,4 olan NİDO, ulaştırma ve depolama da ise -4 'tür. Orta vadede inşaat sektörü genişlemeyi hedeflerken, ulaştırma ve depolama sektöründe yer alan işyerleri küçülme beklenmektedir. Lokomotif sektör olan idari ve destek hizmetleri sektöründeki net istihdam değişim oranı %6,3 iken, ticaret sektöründe %11,7 dir.

Araştırma sonuçlarına göre 2012 Aralık ayı itibariyle ilde net istihdam artış beklenti oranı %-4,1 iken, bu oran 2013 Haziran ayı itibariyle 11,1 puan artış göstererek 7,0'ye yükselmiştir. Oran sektörlerin yapısı ve beklentilerine göre çok büyük farklılıklar göstermektedir.

[6] Net istihdam değişim oranları değerlendirilirken, madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe çalışanların toplam çalışanların sadece %0,04'ü olduğu dikkate alınmalıdır.

GİRİŞ

Bitlis ili işgücü piyasası analiz raporunun nihai hedefi ilin işgücü piyasası arz ve talep boyutunu birlikte ele alarak, arz ve talep arasındaki eşleşme problemlerini ortaya çıkartmak ve bu dengesizliğin giderilmesine yardımcı olacak önerileri oluşturmaktır.

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanmayabilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle de zamanında doldurulamamaktadır.

İller bazında etkin bir işgücü piyasası analizi için, illerin arz ve talep yapısını aynı dönem itibariyle yansıtan arz ve talep verilerine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda ideal olan, il işgücü piyasasının her iki boyutunu ortaya koyan araştırmaların eşanlı yapılmasıdır. Böyle bir çalışmanın gerek işgücü gerekse mali açıdan yaratacağı büyük yük dikkate alındığında, pratik bir çözüm işgücü piyasası arz analizlerinde mevcut veri setlerinin kullanımıdır. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) ile Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına dayanmaktadır.

İşgücü piyasası talep verileri Çalışma ve İş Kurumuna kayıtlı işverenler itibariyle idari kayıt olarak mevcuttur, ancak bu kayıtlar ilin genel talep yapısı hakkında yeterince fikir verememektedir. İşgücü talebinin illerdeki tüm işverenleri kapsayacak şekilde üretilmesi işgücü piyasasının doğru takibi açısından son derece önemlidir ve bu nedenle de özel bir talep araştırmasının periyodik olarak düzenlenmesi bir gerekliliktir.

İşgücü talep verilerinin elde edilmesine yönelik çalışmalar Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından 2007 yılından beri sürdürülmektedir. Bu çalışmalarda değişik yöntemlerin kullanılması sonucu, hem illerin işgücü piyasalarının yıllar itibariyle değişimlerinin izlenmesinde hem de iller arası karşılaştırmalarda problemler yaşanmıştır.. Problemlerin giderilmesi için tüm iller için standart bir talep araştırması uygulanması ve işgücü piyasası analiz raporunun yazımı kaçınılmaz olmuştur.

İhtiyaçlar doğrultusunda Kamu İstihdam Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi kapsamında Bitlis ili için 10 Eylül-31 Ekim 2012 tarihleri arasında İşgücü Piyasası Talep Araştırması uygulanmış ve işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Analiz Raporu hazırlanmıştır.

Bu Rapor üç bölüm olarak ele alınmıştır.

Birinci bölüm, ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurlardan ekonomik veriler, nüfus ve eğitim göstergeleri ile işgücü göstergeleri birlikte ele alınarak, il işgücü piyasasının genel görünümü analiz edilmiştir. Bu bölümde ayrıca İŞKUR verileri de ele alınarak ilin işgücü piyasası İŞKUR verileri ile analiz edilmiştir.
İkinci bölüm, İşgücü Talep Araştırması sonuçlarını analiz ederek Bitlis işgücü talep yapısını ortaya koymaktadır. İşgücü Talep verilerine yönelik veri setlerinin temini doğrultusunda uygulanan İşgücü Talep Araştırmasının amacı işverenlerin açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.
Üçüncü bölüm Bitlis işgücü piyasası arz ve talep yapılarını birlikte ele almakta ve özellikle talep araştırması sonuçlarından yola çıkarak, İŞKUR istatistikleriyle birlikte ilin işgücü piyasasını değerlendirmektedir. Elde edilen bulgular ışığında işgücü piyasasının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM
İŞGÜCÜ PİYASASISININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN

İşgücü arz analizlerinde kullanılan veri setlerinden nüfus ve eğitim göstergelerini iller itibariyle ve yıllık bazda bulmak mümkün iken ekonomik yapı ve işgücü piyasası veri setlerinin tümünü iller bazında elde etmek mümkün değildir. Bu veri setlerinin büyük bir kısmı bölgesel (İBBS 2 bölgeleri)[7] veri setleridir. Bölgeler mümkün oldukça illerin sosyo-ekonomik yapıları dikkate alınarak bir araya getirilmeye çalışılsa da iller arası gelişmişlik indeksi dikkate alındığında bölgelerin oluştuğu iller arasında farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle bölgesel göstergelerin, kapsadığı illeri temsil ettiğini söylemek her bölge için geçerli olmayabilmektedir ve bölge istatistikleri kullanılarak yapılan yorumlarda bu hususa dikkat edilmelidir.

Bu durum Bitlis ilinin yer aldığı TRB2 (Bitlis, Muş, Van, Hakkari illerini içeren bölge) için de geçerlidir. Hakkari, Muş ile benzer sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında yer alırken, Bitlis ve Van illeri daha üst sıradadır.[8] Bölgede gelişmişlik sıralaması itibariyle en az gelişmiş il, 81. sırada olan Muş' tur. Hakkari 80. sırada yer alırken, Bitlis 76. ve Van 75. sırada bulunmaktadır.

Arka plan veri setlerinin diğer bir problemi de verilerin güncel olmaması ve daha önce üretilen bazı veri setlerinin de artık üretilmemesidir. Örneğin illerin işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranları en son 2010 yılında yayınlanmış ve raporda bu veriler kullanılmıştır. Nufus ve Konut Araştırması sonuçlarına göre 2011 yılında Van'da işsizlik oranı Türkiye ortalamasının (7,9) çok üzerinde 9,8 olarak açıklanmıştır[9].

EKONOMİK GÖSTERGELER

İlin yarattığı katma değer, kişi başına düşen gelir, büyüme hızı, özel ve kamu sektörü yatırımları gibi ekonomik değişkenler ilin sosyo ekonomik yapısını ve dolayısıyla ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurların başında gelmektedir. Ekonomik veri setinin önemli bir bölümünü il ve hatta bölgesel bazda bulmak mümkün değildir.

İlin ekonomik gücünü gösteren temel gösterge illerin milli geliridir. TÜİK illerin milli gelir hesaplamasını 2001 yılından itibaren yayınlamamaktadır. Bu serinin yerine üretilmeye başlanan katma değer ve yıllara göre gelişimini gösteren istatistikler 2008 yılından bu yana üretilmemektedir. Son yıllara ait verinin eksikliğine rağmen, bu kısımda bir fikir vermesi amacıyla veri değerlendirmede kullanılmıştır.

---

[7] Bölgesel sınıflama üç düzeyden oluşmaktadır. İlk aşamada idari yapıya uygun olarak 81 il, 3.düzeyde bölge birimleri olarak tanımlanmıştır. Ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi yönlerden benzer illerin belirli bir nüfus büyüklüğü de dikkate alınarak gruplanması ile 26 birim 2. Düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır. Yine aynı kritere göre 2. düzey bölge birimlerinin gruplanması sonucu 12 birim 1. düzeyde bölge birimleri tanımlanmıştır.

[8] İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına ilişkin en son çalışma Kalkınma Bakanlığı tarafından 2011 yılında yapılan çalışmadır. Çalışma; demografi, eğitim, sağlık, istihdam, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, mali kapasite, erişebilirlik ve yaşam kalitesi olmak üzere 8 alt kategoride 61 değişken ve temel bileşenler analizi kullanılarak hazırlanmıştır.

[9] Ek 4 kapsamında ayrıntılı bir tablo olarak il düzeyinde işgücü piyasası temel göstergeleri sunulmuştur.

Bitlis ilinin yer aldığı bölgede Gayri Safi Katma Değer[10] itibariyle hakim sektör % 62,9 pay ile hizmetler sektörüdür. İkinci sırada % 21,3 ile tarım yer almaktadır. Sanayi sektörü, % 15,8 ile üçüncü sıradadır. Sektörler itibariyle Türkiye ortalamasına bakıldığında tarım sektörü yaklaşık 13 puan ile Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Bölgede kişi başı yaratılan katma değer 4.379 liradır. Bu değer ile bölge, kişi başına Türkiye'de yaratılan katma değerden % 64 daha azdır.

İlin yatırım teşviklerinden aldığı pay düşüktür. Bitlis, toplam yatırım teşviklerinden en yüksek payı % 0,2 ile 2012 yılında alırken, 2008 yılı itibariyle teşviklerden aldığı pay % 0,1 ile en düşük seviyededir.

Aynı durum kamu yatırımlarında da yaşanmaktadır. 2011 yılı itibariyle ilin toplam kamu yatırımlarından aldığı pay % 0,2 ile sınırlı kalırken, en yüksek kamu yatırım payı da % 1,2 ile turizm yatırımlarında gerçekleşmiştir.

Kendi kaynakları ile yatırım teşviklerinden ve kamu yatırımlarından aldıkları paylar illerin ekonomik gelişimlerini birlikte etkilemektedir. Bitlis ilinin açılıp kapanan işyerleri incelendiğinde 2012 yılında ilde kapanan her 1 gerçek kişi ticari işletmesine karşılık 3 gerçek kişi ticari işletmesi açılmıştır. Şirketlerde ise her 1 kapanan şirkete karşılık 7 şirket açılmıştır.

NÜFUS GÖSTERGELERİ

İlin demografik yapısı, yani çalışma yaşı nüfusun yaş ve eğitim dağılımı, aldığı ve verdiği göç gibi veriler işgücü piyasasını şekillendiren en önemli unsurlardandır.

2011 yılı sonuçlarına göre Bitlis ilinin nüfusu 336.624 olup[11], ilde 175.257 erkek, 161.367 kadın yaşamaktadır. 15+yaş 209.243 bin kişidir. Çalışma yaşı erkek nüfus 103.719, kadın nüfus 92.139'dur. Bitlis ilinde nüfusun yerleşim yerlerinin dağılımı Türkiye ortalamasından farklıdır. 2011 yılı sonunda Türkiye ortalamasında nüfusun % 77'si il/ilçe merkezlerinde ikamet ederken, Bitlis' te bu oran % 51.1'dir. Diğer bir ifade ile Bitlis' te Türkiye ortalamasına göre daha fazla kişi kırsalda yaşamaktadır.

[10] İl ekonomisinin en önemli göstergesi olan İllerin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla değerleri 2001 yılından itibaren hesaplanmamaktadır. Bu serinin yerine üretilen Gayri Safi Katma Değer İstatistiklerinin en son yayınlanma yılı 2011 yılı olup, 2008 yılı değerlerini içermektedir. 2009 yılı değerlerine ilişkin veri seti henüz yayınlanmamıştır. Serinin başlangıç yılı 2004 yılıdır.

[11] TÜİK; Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları

Bitlis ilinin yaş dağılımı da Türkiye ortalamasından farklılık göstermektedir. 0-14 yaş grubu Türkiye ortalamasına göre daha fazla pay alırken çalışabilir yaştaki nüfus[12] ve yaşlı nüfusun payı Türkiye ortalamasına göre daha az pay almaktadır. Bu dağılım sonucu yaş bağımlılık oranları[13] da Türkiye ortalamasından farklıdır. Çocuk bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 27,5 puan üzerinde seyrederken, yaşlı bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 4,1 puan altındadır. Bunun sonucunda da Bitlis ili toplam yaş bağımlılık oranı Türkiye ortalamasının 23,4 puan üzerindedir.

Grafik 1. Yaş Bağımlılık Oranları, %, 2011

Kaynak: TÜİK, ADNKS

2011 yılı verilerine göre Bitlis göç veren bir ildir. Net göç hızı binde -15,3' tür ve il, göç veren 58 il içinde en yüksek net göç hızına sahip 11. ildir. Göç verdiği nüfusun yarısından fazlasını 15-34 yaş grubu oluşturmaktadır. İlin işgücü piyasasına katkıda bulunacak olan nüfusu il dışına çıkarken, aynı yaş grubu ilin almış olduğu göçün de yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

Toplam Nüfusun %35'inin sadece okur yazar olup, ilkokul diploması bile yoktur. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (%54,1)[14] lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Okur yazar olmayanlar, okur yazar olup bir okul bitirenler ve lise altı eğitimliler birlikte değerlendirildiğinde, il Türkiye ortalamasından (%62,8) daha yüksek bir eğitim seviyesine sahiptir. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır. Çalışma çağındaki okur yazar olmayan nüfusun %84,9'u kadın nüfustur. Çalışma çağındaki nüfusun sadece %16,4'ü lise ve dengi okul mezunu, %6,4'ü yüksek eğitimlidir.

[12] 15-64 yaş grubu
[13] Yaş bağımlılık oranı: Çalışan (15-64) her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çalışmayan (0-14 ile 65+) kişi sayısıdır.
[14] Lise altı eğitimliler ilkokul, orta okul ve dengi ile ilköğretim mezunlarını kapsamaktadır.

Grafik 2. Eğitim Durumuna Göre Çalışabilir Yaştaki Nüfusun Dağılımı,%,2011

Kaynak: TÜİK,ADNKS

EĞİTİM GÖSTERGELERİ

İlin istihdam göstergeleri açısından ilköğretimden ortaokula ve ortaokuldan yükseköğretime geçişte görülen okuldan ayrılmalar çok önemlidir. Okuldan ayrılan genç nüfus potansiyel işgücüdür. Bu kesim ilk kez iş arayan kesim olarak öncelikle potansiyel işsiz olarak işgücü piyasasına giriş yapacak, iş bulan kesim de istihdamda yer alacaktır. Bir kısmı ise işgücü piyasası dışında yer alacaktır.

Tablo 1. İlk ve Orta Öğretimde Okuyan, Yeni Kayıt ve Mezun Öğrenci Sayıları

	Ilköğretim			**Orta öğretim**			**Mesleki ve teknik orta**		
Öğretim yılı	**Okuyan**	**Yeni kayıt**	**Mezun**	**Okuyan**	**Yeni kayıt**	**Mezun**	**Okuyan**	**Yeni kayıt**	**Mezun**
Toplam									
2010/2011	71.929	8.908	6.057	8.213	2.059	1.374	6.816	1.816	730
2011/2012	72271	8.311	6.565	8.583	2.093	1.426	6.998	2.208	1.001
Erkek									
2010/2011	36.849	4.567	3.603	5.842	1.374	978	4.152	1.084	383
2011/2012	37.002	4.299	3.870	5.542	1.363	1.003	4.119	1.301	563
Kadın									
2010/2011	35.080	4.341	2.454	2.371	685	396	2.664	732	374
2011/2012	35.269	4.012	2.695	2.641	730	423	2.879	907	438

Kaynak: MEB

Bitlis ilinde 2010/2011 döneminde ilköğretimden mezun olan 6.057 öğrenciden 3.875'i genel ve mesleki ve teknik orta öğretim olmak üzere orta öğretime devam etmektedir. İlköğretimden mezun olan öğrencilerin %36'sına karşılık gelen 2.182 öğrenci eğitim hayatından tamamen ayrılmıştır. İlköğretimden ayrılma oranı % 15,3 olan Türkiye oranının iki katıdır.

Tablo 2. Orta Öğretim Öğrenci Sayıları, 2002-2012

	BİTLİS			TÜRKİYE		
	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Toplam	Genel Orta Öğretim	Mesleki ve Teknik Orta Öğretim	Toplam
2002/2003	3194	1333	4527	2.038.027	985.575	3.023.602
2003/2004	3476	1428	4904	1.963.998	1.050.394	3.014.392
2004/2005	4318	1770	6088	1.937.055	1.102.394	3.039.449
2005/2006	4927	1979	6906	2.075.617	1.182.637	3.258.254
2006/2007	5632	2708	8340	2.142.218	1.244.499	3.386.717
2007/2008	5488	3291	8779	1.980.452	1.264.870	3.245.322
2008/2009	6355	4323	10678	2.271.900	1.565.264	3.837.164
2009/2010	7242	5802	13044	2.420.691	1.819.448	4.240.139
2010/2011	8213	6816	15029	2.676.123	2.072.487	4.748.610
2011/2012	8183	6998	15181	2.666.066	2.051.220	4.717.286

Kaynak: MEB

Orta öğretime kayıt olanlar sayısı yıllar itibariyle incelendiğinde hem Bitlis hem de Türkiye için dikkat çeken husus mesleki ve teknik ortaöğretime kayıtlı olan öğrenci sayısındaki artıştır. Genel orta öğretime kayıtlı olan öğrenci sayısı yıllar itibariyle artışlı, azalışlı bir seyir izlerken, mesleki ve teknik orta öğretimde sürekli yükseliş vardır. Yıllık ortalama artış hızları dikkate alındığında Bitlis ilinde genel orta öğretim artış hızı Türkiye artış hızından daha düşük iken, mesleki ve teknik orta öğretim hızı Türkiye'den daha yüksektir.

GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

İşgücü piyasasında işgücünün temel özelliklerini ve istihdamın yapısını değerlendirmek için kullanılacak başlıca kaynak TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Anketleridir.

İl bazında mevcut işgücü piyasası temel değişkenler itibariyle ele alındığında Bitlis ilinde dikkati çeken önemli husus işsizlik oranının yüksekliğidir. İşsizlik oranı 2010 yılı itibariyle % 16,3'dir. Bu oran ile en yüksek işsizlik oranına sahip 77. ildir. İşgücüne katılım oranı % 44,1'dir. İstihdam oranı % 36,9 ile % 43 olan Türkiye ortalamasının altındadır.

Grafik 3. İşgücüne Katılım, İstihdam ve İşsizlik Oranları, , 2010

Kaynak:TÜİK,HİA

İşsizlik oranı Türkiye ortalama işsizlik oranının %4,4 üstündedir. Yıllar itibariyle Bitlis'te işsizlik, işgücüne katılım ve istihdam oranlarının arttığı, görülmektedir. 2008 yılı sonuçlarına göre15 Bitlis ili istihdam oranı %33,3 işsizlik oranı %14,2'dir.

Hanehalkı İşgücü İstatistiklerinde işgücü piyasası verilerinden işgücüne katılım oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı dışında kalan diğer tüm göstergeler bölgesel bazdadır. Yani veriler sadece Bitlis iline ilişkin olmayıp İBBS 2-TRB2 bölümlenmesi çerçevesinde Muş, Van, Hakkari illerini de kapsamaktadır. TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketlerinin doğrudan Bitlis iline ilişkin bilgi vermemesi ve Bitlis ile birlikte Muş, Van ve Hakkari illerinden edinilen bilgilerin toplamı üzerinden bir değerlendirme yapılması, analizlerde göz önünde bulundurulmalıdır.

2011 yılı verilerine göre bölge 15+yaş kurumsal olmayan nüfus 1.197,000 kişidir.[16] ve bu nüfusun % 26,1'i okur yazar değildir. % 57,5'i lise altı eğitimlidir. % 10,9'u lise ve dengi okul , %5,3'ü yüksek okul mezunudur. Çalışan 497 bin, işsiz 69 bin, işgücü dışı nüfus 630 bin kişidir

Tablo 3. Eğitim Durumuna Göre Nüfus, İstihdam ve İşsizlik, Bin Kişi,TRB2,2011

	Nüfus	İstihdam	İşsiz	İşgücü dışı
Okuma yazma	313	90	3	220
Lise altı	689	292	48	350
Lise	131	64	13	54
Yüksek okul	63	51	6	7
Toplam	1.197	497	69	630

Kaynak: TÜİK,HİA

İstihdam

Bölge istihdam oranı % 41,5'dir. Her 100 erkekten 63'ü (%63,2) her 100 kadından 21'i (%20,7) çalışmaktadır. Erkek istihdamı oranı % 65,1 olan Türkiye ortalamasından 1,9 puan , kadın istihdam oranı ise Türkiye ortalamasından (%25,6) 4,9 puan düşüktür. Bu da göstermektedir ki ilin istihdamında oran olarak kadınlar erkeklerin üçte bir oranındadır.

Grafik 4. Cinsiyete Göre İstihdam Oranı,TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

[15] TÜİK il düzeyinde temel işgücü göstergelerini 2008 yılından itibaren yayınlamaktadır. En son haber bülteni 24/06/2011 tarihinde yayınlanmıştır ve 2010 sonuçlarını içermektedir. 2011 yılı için Nüfus ve Konut Araştırması kapsamında hazırlanan bilgi notu Ek 4'te sunulmuştur.

[16] TÜİK kurumsal olmayan nüfusu okul, yurt, otel, huzurevi, hastahane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfus olarak tanımlamaktadır.

Eğitim seviyesi ile istihdam arasında pozitif bir ilişki vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe istihdam oranları bölgede de yükselmektedir. Eğitim düzeyi ve istihdam arasındaki pozitif ilişki özellikle kadınlarda daha belirgindir. Okur yazar olmayanlarda % 28,7 olan istihdam oranı, lise altı eğitimlilerde % 42,4'e, lise ve dengi okul mezunlarında % 48,9'a yüksek okul mezunlarında %80,7'ye yükselmektedir. Kadınlarda lise altı eğitimlilerde %15,6 olan istihdam oranı 52,1 puan artarak yüksek eğitimlilerde % 67,7'ye, erkeklerde 22,7 puan artarak % 62,2'den % 84,9'a yükselmektedir.

Grafik 5. Eğitim Durumuna Göre İstihdam Oranı, TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Türkiye ortalamasında kadınların çoğunluğu tarım dışı sektörlerde çalışırken, (kadın istihdamının %57,8'si) , bölgede durum bunun tam tersidir. Kadınların %79,4'ü tarımda çalışmaktadır. Çalışanların %43'ü tarım sektöründedir. Bu oran Türkiye ortalaması olan %25'in çok üzerindedir. Erkeklerin çoğunluğu (%70,4) tarım dışı sektörlerde çalışmakla birlikte, oran Türkiye ortalaması olan %81,3'ün altındadır.

Grafik 6. İstihdamın Cinsiyete Göre Tarım Ve Tarım Dışı Dağılımı,TRB2,%,2011

Kaynak:TÜİK,HİA

Bölge istihdamının % 18,1'ini okuma yazma bilmeyenler oluştururken, %57,8 'ini de lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Lise ve dengi okul mezunlarının istihdamdaki oranı % 12,9 , yüksek eğitimlilerin oranı da % 10,3'dir.

Tablo 4. Eğitim Seviyesi ve Sektörlere Göre İstihdam,TRB2, bin kişi, 2011

	Okuma yazma bilmeyen	Lise altı	Lise ve dengi meslek okulu	Yükseköğretim	Toplam
Tarım	79	124	7	1	210
Sanayi	3	64	13	4	84
Hizmet	8	104	45	46	202
Toplam	90	292	64	51	497

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede düşük eğitim seviyesinde olanlar ağırlıklı olarak tarım sektöründe çalışmaktadır. Okuma yazma bilmeyenlerin büyük çoğunluğu (% 87,8) tarım sektöründe çalışırken, lise altı eğitimlilerin de %42,5'i tarım sektöründe çalışmaktadır. Buna karşın lise ve yüksek eğitimlilerin tercih ettikleri sektör hizmetler sektörüdür. Lise eğitimlilerin % 70,3'i, yüksek eğitimlilerin de % 90,2'i hizmetler sektöründe çalışmaktadır.

Grafik 7. Eğitim Durumuna Göre Sektörel İstihdam, TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

En yüksek istihdam oranı her iki cinsiyette de 25-34 ve 35-54 yaş gruplarındadır ve cinsiyetler arası fark çok fazladır. Bu yaş gruplarında erkeklerdeki istihdam oranı kadınların yaklaşık olarak 3 katıdır. Bu yaş gruplarını 20-24 yaş grubu takip etmektedir.

Tablo 5.Yaş Gruplarına Göre İstihdam Oranı,TRB2, %, 2011

	15-19	20-24	25-34	35-54	55+	Toplam
Toplam	24,3	38,2	48,0	55,9	28,2	41,5
Erkek	36,5	61,3	75,2	80,3	42,3	63,2
Kadın	12,7	19,5	21,4	29,1	16,0	20,7

Kaynak: TÜİK,HİA

Toplam çalışanların %46,5'i ücretli veya yevmiyelidir ve bu oran, %62 olan Türkiye ortalamasının çok altındadır. İstihdamın %25,5'i kendi hesabına veya işveren olarak çalışmaktadır. Tarım sektörünün hâkimiyeti ücretsiz aile işçiliğini de beraberinde getirmektedir. Bölgede çalışanların %28'i ücretsiz aile işçisi iken bu oran Türkiye'de %14' dür.

Grafik 8.İşteki Duruma Göre İstihdam, TRB2, %,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

İşteki durum ve istihdamın sektörel dağılımı cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkeklerin %56,9'u ücretli veya yevmiyeli olarak çalışırken , bu oran kadınlarda %16,7'ye gerilemektedir. Buna karşın ücretsiz aile işçisi olarak çalışan erkeklerin oranı %11,9 iken, bu oran kadınlarda %75,4'e çıkmaktadır. Ücretsiz aile işçilerinin %68,3'ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 6. İşteki Duruma Göre İstihdam, TRB2, bin kişi, 2011

	Tarım	Sanayi	Hizmet	Toplam
ERKEK				
Ücretli veya yevmiyeli	8	74	129	211
İşveren veya kendi hesabına	69	6	42	117
Ücretsiz aile işçisi	33	3	8	44
Toplam	110	83	178	371
KADIN				
Ücretli veya yevmiyeli	0	1	20	21
İşveren veya kendi hesabına	6	1	3	10
Ücretsiz aile işçisi	93	0	2	95
Toplam	100	2	24	126

Kaynak: TÜİK,HİA

Erkek istihdamında hakim sektör hizmet sektörüdür. Çalışan erkeklerin %48'i hizmet sektöründedir. İkinci sırada %29,6 ile tarım sektörü yer almaktadır. Kadın istihdamında hakim sektör, tarımdır. Çalışan kadınların %79,4'ü tarım sektöründedir. İkinci sırada % 19 ile hizmet sektörü yer almaktadır.

Toplam istihdamın % 17'si sanayi sektöründedir. Bölge sanayisi nitelikli elemana ihtiyaç duymamaktadır. Lise altı eğitimlilerin istihdamdaki oranı %58,8'i iken, sanayi sektöründe çalışanların %76,2'sini lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışanların %15,5'i lise ve dengi okul mezunu, %4,8'i de yüksek okul mezunudur.

İstihdamın mesleki dağılımında tarım sektörünün istihdamdaki ağırlığına paralel olarak tarım üretiminde çalışanlar ilk sıradadır. Çalışanların % 41'i tarım üretiminde çalışmaktadır. İkinci sırada %13,7 ile nitelik gerektirmeyen işler ve hizmet ve satış elemanları çalışanlar vardır. Büro müşteri hizmetlerinde çalışanlar meslek grupları % 3,4 ve yardımcı profesyonel meslek mensupları ise %3,2 ağırlığındadır.

Kayıtdışı İstihdam

Bölge istihdamının % 74,8'i kayıt dışındadır. Bölgenin tarım, tarım dışı sektörler ve toplam kayıt dışı istihdam oranı toplam kayıt dışı istihdam oranı Türkiye ortalamasından daha yüksektir. Bölgede toplam istihdamın %42,2'si tarımda iken, bu oran Türkiye ortalamasında %25,5'tir. Tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranı %57,5, tarım sektöründe %98,6'dır.

Grafik 9. Türkiye ve TRB2 Tarım ve Tarımdışı Kayıt Dışı Çalışma Oranı, %, 2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede kayıtdışılığın en fazla olduğu tarım dışı sektör sanayi sektörüdür. Sanayi sektöründe %78,6 olan kayıtdışı çalışma oranı hizmetler sektöründe %49'a gerilemektedir. Sanayi sektöründe kayıt dışı çalışma oranı Türkiye ortalamasından yüksektir. Bunun nedeni sanayi sektöründe çalışanların daha düşük eğitimli olmasıdır. Buna karşılık hizmet sektöründe çalışanların eğitim seviyelerinin yüksekliği hizmet sektörü kayıt dışılık oranını düşürmesine rağmen Türkiye ortalamasından yüksektir. Sanayi sektöründe çalışanların %76,2'si lise altı eğitimli iken hizmet sektöründe çalışanların %45'i lise ve yüksek okul mezunudur.

Grafik 10. Türkiye ve TRB2 sektörel kayıt dışı çalışma oranı,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Kadınlarda kayıt dışı istihdam oranı erkeklerin kayıt dışı oranının fazladır. Erkeklerde %71 olan kayıtdışı çalışma oranı kadınlarda %87'ye yükselmektedir. Tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranlarında cinsiyetler arası fark, erkekler aleyhine olmakla birlikte, aradaki fark tarımdakinden daha fazladır. Tarımdışında erkeklerin %59,4'ü , kadınların da %38,4'ü kayıt dışı çalışmaktadır.

Grafik 11. Tarım ve tarım dışı sektörlerde cinsiyete göre kayıt dışı istihdam oranı, TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Kayıtdışılık ile eğitim arasında negatif ilişki vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe kayıtdışı çalışma azalmaktadır. Kayıtdışılıkta özellikle cinsiyetler arasında çok büyük farklılık vardır. Erkeklerde %37 olan kayıt dışı çalışma oranı kadınlarda % 76'ya yükselmektedir.

Grafik 12. Eğitim Durumuna Kayıtdışılık, TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede en yüksek kayıt dışılık oranı %100 ile okuma yazması olmayan kadınlardadır. Bu eğitim seviyesinde erkeklerde kayıtdışı çalışma oranı %93,3'dir. Cinsiyetler arası fark lise altı eğitimlilerde en yüksek noktaya ulaşmaktadır. En düşük kayıt dışı çalışma oranı %9,8 ile yüksek eğitimlilerdedir ve yüksek eğitimli kadınlarda kayıtdışı çalışma yoktur.

Yıllar itibariyle kayıtdışılıkta iyileşme vardır. Tüm Türkiye'de kayıtdışılıkla yapılan mücadeleye rağmen 2007 yılında %76,3 olan kayıtdışı çalışma oranı, 2011 yılında %86,5'e yükselmiştir.

Grafik 13. İşteki Duruma Göre Kayıtdışılık Oranı,TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

En düşük kayıt dışı istihdam oranı ücretli ve yevmiyeli olarak çalışanlardadır. Ücretli veya yevmiyeli çalışanların %51,4'ü kayıt dışı istihdam edilmektedir. İşveren ve kendi hesabına çalışanlarda kayıt dışı çalışma oranı %86,6'dır.

Genç İstihdamı

Bölgede 221 bini kadın, 197 bini erkek olmak üzere 418 bin genç[17] bulunmaktadır. Gençlerin 126 bini istihdamda yer almaktadır. Gençlerin istihdam oranı % 30'dur. Genç erkeklerin istihdam oranı %46, genç kadınların %16'dır.

Gençlerin de en fazla çalıştıkları sektör tarımdır. Her çalışan gencin %48'i tarım sektöründedir. İkinci sırada %29 ile hizmet ve %24 ile sanayi sektörleri takip etmektedir. Gençlerde de cinsiyetler arası çalışılan sektörler aynıdır. Genç kadın ve erkeklerin çoğu tarım sektöründe çalışmaktadır. Genç erkek istihdamında sanayi ve hizmet sektörleri birbirine yakın orandadır.

Grafik 14. Gençlerin Çalıştıkları Sektörler, TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Genç erkeklerin üçte ikisi ücretli ve yevmiyeli olarak çalışırken (%56) genç kadınların da (%80) ücretsiz aile işçisidir. Çalışan gençlerin %73'i lise altı eğitimlidir. Düşük eğitim seviyesi ve tarım sektörü kayıtdışılığı da beraberinde getirmektedir. Gençlerin %90'ü kayıt dışı çalışırken, lise altı eğitimlilerde kayıt dışılık %78'ye ulaşmaktadır. Kayıtdışılık %20 ile en düşük yüksek okul mezunlarındadır. Genç erkeklerin %90'u, genç kadınların %89'i kayıt dışı çalışmaktadır.

[17] Genç nüfus: 15-24 yaş grubu , TÜİK

İşsizlik

Bölge toplam işsizlik oranı % 12,3 , erkek işsizlik oranı % 13,4, kadınlarda %8,8'dİr. En düşük işsizlik oranı % 3,2 ile okur yazar olmayanlarda iken bunu % 9,9 ile yükseköğretim mezunları izlemektedir. Eğitimsizler ve düşük eğitimliler işgücü piyasası dışında yer almaktadırlar. Lise ve dengi okul mezunlarında % 16,9 olan işsizlik oranı lise altı mezunlarında % 14,1'dir. Diğer bir ifade ile işsizlik oranının en yüksek olduğu eğitim seviyesi lise veya dengi meslek okulu mezunlarıdır. Yalnız bölgede çok ilginç bir yapı dikkati çekmektedir. Hem lise ve dengi meslek okulu hem de yüksek eğitim işsizlik oranını yükselten kadınlardır. Lise ve dengi meslek okulunda erkeklerde % 13,7 olan işsizlik oranı, kadınlarda % 31,8'e, yüksek eğitimli erkeklerde % 8,6'dan kadınlarda % 14,6 ile yükselmektedir. Lise veya dengi meslek okulu kadınlardaki işsizlik oranı, bölgenin en yüksek işsizlik oranıdır.

Grafik 15. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranı,TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

En yüksek işsizlik oranı erkeklerde 25-34 ile 15-19 yaş grubunda %17,5 , kadınlarda ise en yüksek işsizlik oranı 20-24 yaş grubunda % 21,3 oranına sahiptir. Bölgedeki en yüksek işsizlik oranı da 20-24 yaş grubunda 16,8 oranına sahiptir. 20-24 yaş grubunu %16,3 ile 25-34 yaş grubu takip etmektedir. Bu grupta erkeklerde işsizlik oranı %17,5 ile %11,7 olan kadınlar işsizlik oranından daha yüksektir.

Grafik 16. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranı,TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgenin eğitim düzeyine paralel olarak işsizlerin büyük çoğunluğu (%47,9) lise altı eğitimlidir. Lise altı eğitimlilerin neredeyse tamamı (%88,3) daha önce çalışırken işsiz kalmıştır. Buna karşılık yüksek okul mezunlarının %33,3'ünü ilk kez iş arayanlar oluşturmaktadır.

Tablo 7. Daha Önce Çalışılan Faaliyete Göre İşsizlerin Eğitim Durumu,TRB2, bin kişi, 2012

	Tarım	Sanayi	Hizmet	İlk kez iş arayanlar	Toplam
Okur yazar değil	0	2	1	0	3
Bir okul bitirmeyen	2	6	2	3	13
İlkokul	1	11	5	1	18
Orta veya dengi meslek okul	0	2	1	0	4
Genel lise	1	3	3	2	9
Lise dengi meslek okul	0	1	2	1	4
Yüksek okul veya fakülte	1	1	3	2	6
İlköğretim	2	6	4	3	14
Toplam	7	32	21	12	71

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgedeki işsizlerin %16'sı ilk kez iş aramaktadır. Kadın işsizlerin içinde ilk kez iş arayan kadın oranının yüksekliği dikkat çekmektedir. Kadın işsizlerin % 58,3'ü ilk kez iş aramaktadır. Bu oran erkeklerde % 7'dir.

Tablo 8. İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar, TRB2, bin kişi, 2011

İş arama sürelerine göre ilk kez iş arayanlar ,TRB2 , Bin kişi , 2011			
	Erkek	**Kadın**	**Toplam**
1 yıldan az	1	4	5
1 yıl ve daha çok	3	3	5
Toplam ilk kez iş arayan	4	7	11
Toplam işsiz	57	12	69

Kaynak: TÜİK,HİA

Bölgede toplam işsizlerin %20,3'ü bir yıldan daha çok süredir iş aramaktadır. Buna karşılık , ilk kez iş arayanların %45,5'i bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır. Cinsiyetler arasında iş arama süreleri hem ilk kez iş arayanlarda hem de işi varken işsiz kalanlarda farklılaşmaktadır.

İlk kez iş arayan kadınların işsizlik süreleri erkeklerden daha uzundur. İşgücü piyasasına ilk kez girmek isteyen kadınların %42,9'u bir yıldan fazla süredir iş ararken, erkeklerde bu oran % 75'dir. Tüm işsiz erkeklerin % 16'sı, kadınların % 42'si bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır.

Grafik 17. İlk Kez İş Arayanların İş Arama Sürelerine Göre Dağılımı,TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim düzeyine göre de iş arama süreleri farklılaşmaktadır. Lise altı eğitimlilerin verilen kayıt dışı çalışmayı daha çok kabul etmeleri , işsizlik sürelerinde de etkili olmaktadır. Lise altı eğitimlilerin %81,3'ü bir yıldan daha az sürede iş bulurken, yüksek eğitimlilerin %20'si bir yıldan fazla süredir iş aramaktadır.

Tablo 9. Eğitim Düzeyine Göre İş Arama Süreleri, TRB2, bin kişi, 2011

	1 yıldan az	1 yıl ve daha çok	Bekleyen	Toplam
TOPLAM				
Okuma yazma bilmeyenler	2	1	0	2
Lise altı	39	9	0	48
Lise ve dengi meslek okulu	10	3	0	13
Yükseköğretim	4	1	0	5
Toplam	55	14	0	68
ERKEK				
Okuma yazma bilmeyenler	2	0	0	2
Lise altı	35	7	0	42
Lise ve dengi meslek okulu	8	1	0	9
Yükseköğretim	3	1	0	4
Toplam	48	9	0	57
KADIN				
Okuma yazma bilmeyenler	0	0	0	0
Lise altı	4	2	0	6
Lise ve dengi meslek okulu	2	2	0	4
Yükseköğretim	1	0	0	1
Toplam	7	4	0	11

Kaynak: TÜİK,HİA

Genç İşsiz

Bölge işsizlerinin %35'ini gençler oluşturmaktadır. İşsizlik oranı genç nüfusta %16'dır. 25 yaş ve üzeri nüfustaki işsizlik oranı ise sadece % 10,8'dir.

Tablo 10.Genç ve Yetişkinlerin İşgücü Durumu, TRB2, bin kişi, 2011

	Nüfus	İstihdam	İşsiz	İşgücü	İşgücü dışı nüfus	İstihdam oranı,%	İşsizlik oranı,%	İşgücü dışı nüfus,%
15-24 yaş	418	126	24	150	269	30,1	16	64,3
25+yaş	779	371	45	416	362	47,6	10,8	46,5
Toplam	1197	497	69	566	630	41,5	12,2	52,6

Kaynak:TÜİK,HİA

Genç işsizlik oranı cinsiyetler arasında çok büyük farklılık göstermemektedir. Erkeklerde % 16,5, kadınlarda % 17'dir. İşgücü piyasasına ilk kez girecek olan genç nüfus işsiz gençlerin % 41,2'dir.
Genç işsizlerin % 58,8'si daha önce bir işte çalışmış olup da işini kaybeden gençlerden oluşmaktadır. Gençlerin büyük çoğunluğu çalıştıkları sektörlere bağlı olarak hizmetler sektöründe çalışırken işsiz kalmıştır, daha sonra sanayi sektöründe çalışmış olanlar ikinci sıradadır.

Toplam işsizlerin sadece % 15,9'u ilk kez işgücü piyasasına girmeye çalışmakta, iş aramaktadır. İlk kez iş arayanların üçte ikisi (% 64) kadındır. Kadınlarda işsizlerin çoğunluğunu hizmet sektöründe çalışırken işsiz kalan oluştururken (41,6), erkeklerde işsizlerin çoğunluğunu sanayi sektöründe çalışırken işsiz (52,6) kalan oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışırken işsiz kalanlar toplam işsizlerin % 43,4'ü dür.

İşgücü Dışındaki Nüfus

2008 yılında bölgede çalışabilir yaştaki nüfusun % 38,9'u işgücüne katılırken, 2010 yılında bu oran % 43,9'a çıkmıştır. 2011 yılında bölgede çalışabilir yaştaki nüfusun % 52,6'sı işgücü dışındadır. İşgücü dışında olanların % 9,1'i bölgede kendine göre iş bulamadığı ve çalışmak istediği halde çeşitli nedenlerle iş aramadıklarını beyan eden kişilerden oluşmaktadır. % 15,8'i eğitim ve öğrenimine devam ederken, % 3'ü de emeklidir. Çalışabilir yaştaki nüfusun % 44'ü de ev işleri ile meşgul olduğundan işgücü dışındadır.

Cinsiyet ve eğitim düzeyine göre işgücü dışında bulunma oranı ve nedeni farklılaşmaktadır. Çalışabilir yaştaki erkek nüfusun % 27'si işgücü dışında iken, kadınlarda bu oran % 77,3'e çıkmaktadır.

Grafik 18. Eğitim Durumuna Göre İşgücü Dışında Bulunma oranı,TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

Eğitim düzeyi arttıkça her iki cinsiyette de işgücü dışında kalma azalmaktadır. Bu durum özellikle yüksek eğitimde çok belirgindir. Durum yine kadınların aleyhine olmakla birlikte, yüksek eğitimli kadınların % 20,8'i , erkeklerin % 7.4'ü işgücü dışındadır. Cinsiyetler arası fark 13,4 puandır. Farkın en yüksek olduğu iki grup vardır. Lise altı eğitimliler ve lise mezunları. Her iki grupta da cinsiyetler arası fark kadınlar aleyhine sırasıyla lise altı grubunda 55,4 lise grubunda ise 42,1 puana kadar ulaşmaktadır.

Tablo 11. İşgücü Dışında Bulunma Nedeni, TRB2, bin kişi, 2011

	Erkek	Kadın	Toplam
İş bulma ümidi yok	29	17	46
İş aramayıp çalışmaya hazır olan	7	50	57
Mevsimlik çalışan	0	0	0
Eğitim ve öğretimde olanlar	61	38	99
Ev işleri ile meşgul	0	276	276
Emekli	18	1	19
Özürlü yaşlı veya hasta	39	46	85
İlevi ve kişisel nedenler	0	40	40
Diğer	4	2	6
Toplam	158	470	628

Kaynak: TÜİK,HİA

İşgücü dışında bulunma nedenlerinde kadınlarda ilk sırada %58,7 ile ev işleri ile meşgul olma yer alırken, erkeklerde %38,6 ile eğitim ve öğretimde olanlar yer almaktadır. İşgücü dışındaki kadın nüfusun sadece %0,2'si emeklidir. Erkeklerde ikinci sırada %24,7 ile eğitim ve özürlü yaşlı ve hasta olanlar yer alırken, kadınlarda bu oran %9,8'dir. Erkeklerde dikkat çeken diğer bir husus iş bulma ümidi olmadığı veya diğer nedenlerle çalışmak istedikleri halde iş aramayanların işgücü dışındaki erkeklerin % 22,8'ini oluşturmalarıdır.

Grafik 19. Nedene ve Cinsiyete Göre İşgücü Dışında Bulunma Oranı,TRB2,%,2011

Kaynak: TÜİK,HİA

İşgücü Dışındaki Genç Nüfus

Bölgedeki 418 bin gencin 126 bini çalışmakta, 24 bini de iş aramaktadır. 269 bin genç de işgücü dışındadır. İşgücü dışı nüfusun %42,7'sini genç nüfus oluşturmaktadır.İşgücü dışındaki gençlerin %35,7'si (96 bin genç) eğitim ve öğretim hayatına devam etmektedir, ikinci sırada %33,5 (90 bin genç) ile ev işleri ile meşgul olanlar yer almaktadır.

Her iki cinsiyette de işgücü dışında bulunma nedenleri ve oranları farklılık göstermektedir. İşgücü dışındaki genç erkeklerin %67,4'ü eğitim ve öğretimlerine devam etmekte, genç kadınların %50 ev işleri ile meşgul olma yer almaktadır. Genç kadınların %21 ' i ise eğitim öğretime devam ettikleri için iş gücü dışında yer almaktadırlar.

İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

Bu kısımda İŞKUR istatistiklerinden yararlanarak ilin işgücü piyasası değerlendirilmiştir. İŞKUR istatistikleri sadece İŞKUR'a kayıtlı kesim itibariyle mevcut olmasına rağmen bu veri seti il bazında cinsiyet, yaş, eğitim gibi kayıtlı işsizlerin özelliklerini ve açık işlerin sektörel dağılımı gibi özellikleri içermesi açısından önemli göstergelerdir.

Bitlis'te 2012 yılı sonunda kayıtlı işsiz sayısı 16.472 kişidir. Kayıtlı işsizlerin % 81,6'sı erkek, % 18,4'ü kadındır. Kayıtlı işsizlerin cinsiyet dağılımları Türkiye dağılımından çok farklı değildir.

Tablo 12. Kayıtlı İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2012

	BİTLİS			TÜRKİYE		
Yaş grupları	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
15-19	439	238	677	50.288	32.115	82.403
20-24	2.707	896	3.603	274.705	199.468	474.173
25-29	3.020	566	3.586	313.831	211.007	524.838
30-34	2.565	415	2.980	258.215	170.357	428.572
35-39	1.701	265	1.966	191.732	130.177	321.909
40-44	1.310	195	1.505	149.106	96.750	245.856
45-49	847	138	985	114.150	55.503	169.653
50-54	456	100	556	46.710	26.124	72.834
55-59	227	83	310	22.494	10.309	32.803
60-64	92	85	177	8.248	4.391	12.639
65+	66	61	127	4.142	2.440	6.582
Toplam	13.430	3.042	16.472	1.433.621	938.641	2.372.262

Kaynak: İŞKUR

2012 İŞKUR İstatistiklerine göre ilde en yüksek kayıtlı işsiz 20-24 yaş grubundadır. Kayıtlı işsizlerin % 21,9'u bu yaş grubundadır. 20-24 yaş grubunu %21,8 ile 25-29 yaş grubu takip etmektedir. Yaş artıkça kayıtlı işsiz sayısı azalmaktadır. 20-34 yaş grubundaki kayıtlı işsizler, Türkiye toplamında olduğu gibi, ildeki toplam işsizlerin beşte üçünü oluşturmaktadır. 15-19 yaş grubundaki işsizlerin toplam işsizler içindeki payı ise Türkiye ortalamasından daha yüksektir. İlde % 4,1 olan 15-19 yaş grubunun payı, Türkiye toplamında % 3,5'tir.

Tablo 13. Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı, 2012

	BİTLİS			TÜRKİYE		
Eğitim durumu	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
Okur-yazar değil	505	504	1.009	21.759	23.216	34.975
Lise altı	9.047	1.275	10.322	775.745	393.230	1.168.975
Ortaöğretim	3.065	965	4.030	417.795	294.049	711.844
Yüksek okul	813	298	1.111	218.322	228.146	446.468
Toplam	13.430	3.042	16.472	1.433.621	938.641	2.372.262

Kaynak: İŞKUR

İlin eğitim seviyesi Türkiye ortalamasından daha düşük ve kayıtlı işsizlerin dağılımında lise altı eğitimlilerin payı Türkiye ortalamasından daha yüksektir. İlde lise mezunlarının kayıtlı işsiz içindeki payı % 24,5 ile % 30 olan Türkiye toplamının altındadır. Yüksek okul mezunlarının payı Türkiye ortalamasının oransal olarak yaklaşık üçte biri kadardır.

İlde toplam işsizlerin içinde kadının payı Türkiye ortalamasından 21 puan daha düşüktür. Cinsiyetler arası dağılımda iki cinsiyet arasındaki en belirgin fark lise altı eğitimlilerdedir. Bitlis'te lise mezunları kayıtlı işsizler içinde % 31,7 olan kadın işsiz oranı, Türkiye'de % 31,3'tür. Okur yazar olmayanlar ve orta öğretim altı eğitimlilerde kadın kayıtlı işsiz oranı Bitlis'te %58,5 iken ve Türkiye'de 44,3'tür.Yüksek okul mezunlarında Türkiye'de % 24,3 olan kadın payı Bitlis'te % 9,8'dir.

Grafik 20. Kayıtlı İşsizlerin Öğrenim Durumuna Göre Payı, %,2012

Kaynak:İŞKUR

En yüksek işsizlik ödeneği başvurusu 30-34 yaş grubundadır. Bunu 25-29 yaş grubu takip etmektedir. Bu sıralama Türkiye sıralaması ile aynıdır. İl bazında 15-19 ve 60+ yaş grubunda işsizlik ödeneği başvurusu bulunmamaktadır.

Tablo 14. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012

	BİTLİS	TÜRKİYE
	Toplam	Toplam
15-19	0	958
20-24	31	25.343
25-29	60	80.598
30-34	79	91.279
35-39	45	69.412
40-44	41	53.790
45-49	18	32.843
50-54	11	8.068
55-59	4	2.817
60-64	0	429
65+	0	182
Toplam	289	365.719

Kaynak:İŞKUR

İşsizlik ödeneğinde çalışma sürelerinin etken olması nedeni ile işsizlik ve işsizlik ödeneği dağılımı arasında bir paralellik "olmaması" beklenmektedir. En yüksek işsizlik oranı 20-24 ve 25-29 yaş grubunda iken en yüksek işsizlik ödeneği 30-34 yaş grubundadır.

Grafik 21. Yaş Gruplarına Göre İşsizlik ve İşsizlik Ödeneği Oranları, Bitlis,%,2012

Kaynak:İŞKUR

Daha büyük yaş gruplarında da beklendiği gibi işsizlik ödeneğinin payı, işsizlerin payından daha yüksektir. İlde işsizlik ödeneğine en çok başvuru 30-34 yaş grubundakilerdir. Aynı yapı Türkiye için de geçerlidir.

Tablo 15. Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Ödeneği Başvuruları, 2012

	BİTLİS			TÜRKİYE		
Eğitim durumu	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
Okuma yazma bilmeyenler	0	1	1	1.417	1.026	2.443
Okur yazar olanlar	2	0	2	2.265	1.010	3.275
İlköğretim	146	10	156	144.185	38.436	182.621
Ortaöğretim	82	9	91	75.717	39.121	114.838
Önlisans	15	1	16	11.817	12.670	24.487
Lisans	15	6	21	19.429	16.960	36.389
Yüksek Lisans	2	0	2	761	845	1.606
Doktora	0	0	0	32	28	60
Toplam	262	27	289	255.623	110.096	365.719

Kaynak: İŞKUR

İşsizlik ödeneği başvurularında her iki cinsiyette de Türkiye'de olduğu gibi ilde de en fazla ilköğretim mezunlarıdır. İşsizlik ödeneği başvurularında ilköğretim mezunlarının payı %54'dir. Türkiye'de ise ilköğretim mezunlarının payı %50'dir.Eğitim durumuna göre işsizlik ödeneği başvuruları Türkiye ile benzerlik göstermektedir.

16472 kayıtlı işsize karşın ilde 3946 açık iş mevcuttur. İlde kamunun istihdam yaratma gücü özel sektöre göre daha fazladır. Açık işlerin %63,2'si kamu sektörüne %36,8'i ise özel sektöre aittir. Türkiye'de kamu sektöründeki açık işler toplam açık işlerin %85,8'idir.

Tablo 16. Açık İşlerin Dağılımı, 2012

	BİTLİS	TÜRKİYE
	Toplam	Toplam
Kamu	2.493	851.136
Özel	1.453	140.668
Toplam	3.946	991.804

Kaynak: İŞKUR

İlde 2012 yılı itibariyle 3299 kişi işe yerleştirilmiştir. İlde işe yerleştirme oranı[18] %83,6'dır ve %56,1 olan Türkiye işe yerleştirme oranının çok üzerindedir.

Tablo 17. İşe Yerleştirilenler ve İşe Yerleştirme Oranı, , 2012

	Açık iş	İşe yerleştirilenler	İşe yerleştirme oranı %
BİTLİS	3.946	3.299	83,6
TÜRKİYE	991.804	556.587	56,1

Kaynak: İŞKUR

Erkeklerde en fazla işe yerleştirme 25-29, kadınlarda ise 20-24 yaş grubundadır. İşe yerleştirilen her 4 kişiden biri bu yaş grubundadır. Aynı eğilim Türkiye toplamında da görülmektedir. Yaş arttıkça beklendiği gibi işe yerleştirme oranları azalmaktadır.

Kayıtlı işsizlerin % 34'ü işsiz iken işe yerleştirilenlerin % 43'ü kadındır. İlde kadınların işe yerleştirme oranı Türkiye ortalamasından yüksektir. Türkiye toplamında toplam işe yerleştirilenlerin % 28'i kadındır.

Tablo 18. Yaş Gruplarına Göre İşe Yerleştirmeler, 2012

	BİTLİS			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-19	152	44	196	24.961	14.201	39.162
20-24	655	134	789	88.397	39.393	127.790
25-29	661	72	733	88.408	31.386	119.794
30-34	605	67	672	69.815	28.025	97.840
35-39	346	34	380	47.764	23.797	71.561
40-44	246	20	266	33.708	16.386	50.094
45-49	160	7	167	22.844	8.340	31.184
50-54	66	1	67	9.603	2.969	12.572
55-59	24	0	24	4.043	874	4.917
60-64	5	0	5	1.157	196	1.353
65+	0	0	0	279	41	320
Toplam	2.920	379	3.299	390.979	165.608	556.587

Kaynak: İŞKUR

[18] İşe yerleştirme oranı: İse yerleştirilen sayısı/ Açık iş sayısı*100

İşe yerleştirilenlerin %57,8'i ilköğretim mezunudur. Bu oran % 57,2 olan Türkiye oranıyla yaklaşık olarak aynı düzeydedir. İşe yerleştirilen erkeklerin % 59,7'si, kadınların % 43'ü ilköğretim mezunudur. İkinci sırada % 29,7 ile ortaöğretim mezunları gelmektedir. İşe yerleştirilenlerin sadece %7,2'si ön lisans, lisans ve yüksek lisansı da içeren yüksek eğitimlilerdir.

Tablo 19. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirmeler, 2012

	BİTLİS			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Okuma yazma bilmeyenler	81	6	87	1.739	863	2.602
Okur-yazar olanlar	74	13	87	15.200	5.765	20.965
İlköğretim	1.744	163	1907	229.017	89.619	318.636
Ortaöğretim	822	159	981	113.021	46.740	159.761
Ön lisans	169	31	200	19.487	13.060	32.547
Lisans	30	7	37	12.229	9.196	21.425
Yüksek lisans	0	0	0	280	364	644
Doktora	0	0	0	6	1	7
Toplam	2.920	379	3.299	390.979	165.608	556.587

Kaynak: İŞKUR

2012 yıl sonuna kadar İŞKUR tarafından açılan kurs sayısı 111'dir. Açılan kursların %6,3'ü istihdam garantili işgücü yetiştirme kursudur. İstihdam garantili kurslara , toplam kurs katılımcıların %12,1'i olan 472 kişi katılmıştır. Hem açılan istihdam garantili kurs sayısı, hem de bu kurslara katılma oranları Türkiye oranlarının altındadır.

Tablo 20.Düzenlenen Kurs ve Katılımcı Sayısı, 2012

	BİTLİS		TÜRKİYE	
	Kurs Sayısı	Katılan sayısı	Kurs Sayısı	Katılan sayısı
UMEM Projesi	0	0	2.359	41.054
Staj	45	60	8.018	18.570
İstihdam garantili işgücü yetiştirme	7	472	4.564	116.451
Girişimcilik	4	100	900	24.953
Diğer kurslar	55	3.284	11.510	97.117
Toplam	111	3.916	27.351	464.645

Kaynak: İŞKUR

Türkiye toplamından farklı olarak kursa katılanların %15,7'si kadındır.

Tablo21. Kursa Katılanların Cinsiyete Göre Dağılımı,2012

	BİTLİS			TÜRKİYE		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kursa katılan sayısı	3.301	615	3916	276.901	187.744	464.645
Kursa katılan sayısı	84,3	15,7	100	60	40	100

Kaynak: İŞKUR

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

İstihdamın artırılması ve işsizliğin azaltılması; eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması, işgücü arz ve talebinin doğru olarak tespit edilmesine ve buna uygun politikaların geliştirilmesine bağlıdır. Bu hedef doğrultusunda **Bitlis** ilinin işgücü piyasası talep boyutunu tespit edebilmek amacı ile[19] 2012 yılından başlayarak yılda bir kez olmak üzere periyodik işgücü piyasası talep araştırması yapılması planlanmıştır.

Uygulaması ilk kez 2012 Eylül ve Ekim aylarında yapılan bu araştırma ile Bitlis ilinde mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimler izlenecektir. 1-9 çalışanı olan mikro ölçekli işyerlerindeki hızlı açılıp kapanma oranları dikkate alınarak, araştırmanın kapsamı **Bitlis** ilinin tüm ilçe ve köylerinde bulunan özel sektör, 10 ve daha fazla çalışanı olan yerel birim işyerleri olarak tanımlanmıştır.

10 ve üzeri çalışanı olan işyeri sayısının çok fazla olmaması örnekleme yerine tam sayımın tercih edilmesine yol açmıştır.[20] Araştırmanın çerçevesi Türkiye İşyeri Kayıtları Sistemidir. İşyeri listeleri her yılın Nisan ayı itibariyle güncelleştirmesine, mikro ölçekli işyerleri kapsam dışında tutulmasına ve alana çıkılmadan önce işyerleri listesi, SGK ve İŞKUR İl Müdürlükleri gibi diğer adres kaynakları ile de kontrol edilmesine rağmen, alanda bazı adreslerin bulunmasında problem ile karşılaşılmıştır. Alan uygulaması sırasında karşılaşılan diğer bir sorun da işyeri faaliyetleri ve işyeri büyüklüklerinde görülen değişikliklerdir. Özellikle 10-49 büyüklüğündeki işyerlerinden bir kısmı 1-9 büyüklükteki işyerlerine kayma göstermiştir.

İşyerleriyle yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir) gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu[21]" kapsamında,

- Temel işletme bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, meslek)
- Açık iş, (Meslek, Talep edilen eğitim ve beceri düzeyleri, Karşılanma yolları)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Güçlük nedeni ,)
- 2012 yılı içerisinde işe giriş-çıkışlar,
- 31 Aralık 2012 ve 30 Haziran 2013 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

İktisadi faaliyetlerin sınıflamasında Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetler Sınıflaması NACE Rev.2 kullanılmış ve sınıflamada yer alan 21 ana sektörden 17'si[22] kapsama dahil edilmiştir.

---

[19] Araştırma yöntemi için Ek 4'e bakınız

[20] Tam sayımın tercih edilmesinde İŞKUR'un kendi alt yapısını güncellemek istemesi de önemli bir etken olmuştur.

[21] Soru Formu Ek 1'de verilmiştir.

[22] Madencilik ve taşocakçılığı; İmalat; Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı; İnşaat; Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı; Ulaştırma ve depolama; Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri; Bilgi ve iletişim; Finans ve sigorta faaliyetleri; Gayrimenkul faaliyetleri; Mesleki,

Araştırmaya 199 işyeri cevap vermiştir. Bu işyerlerinin 63 tanesinin , TÜİK İşyeri Listesinde 10-49 çalışanı büyüklüğünde olduğu halde, alanda 1-9 çalışanı olan işyerlerine dönüştükleri görülmüştür. Bu durum özellikle kendini inşaat sektöründe ve bunu takiben toptan perakende ve ticaret sektöründe göstermektedir.

Talep Araştırması, bahsi geçen 17 sektör bazında il tahmini vermek üzere planlandığından mesleklere göre yapılan genellemelerin ihtiyatla karşılanması gerekir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için tabakalamaya mesleki kırılım dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuştur.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

Araştırma sonuçlarına göre işyerlerinin büyük çoğunluğu toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. Her 100 işyerinin 33,2'si İnşaat sektöründedir. Bu sektörü % 21,1 ile Toptan ve Perakende Ticaret, % 7 ile İdari ve Destek Hizmetleri Faaliyetleri takip etmektedir. Üç sektördeki işyerleri, araştırmaya cevap veren işyerlerinin beşte üçünü oluşturmaktadır. Dördüncü sırada % 7 pay ile eğitim sektörü yer almaktadır.

Grafik 22. İşyerlerinin sektörel dağılımı,%,2012

Kaynak: İPTA

İlde 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde sektör sıralaması yer değiştirmemektedir. İlk sırada İnşaat sektörü yer almakta, inşaatı toptan ve perakende ticaret sektörü takip etmektedir. 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin % 47'si inşaat ve toptan ve perakende ticaret sektörleridir. Bu iki sektörü yine idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü takip etmektedir.

Bitlis'teki işyerleri Türkiye toplam işyerlerinden sadece % 0,1 pay almaktadır. Türkiye içinde en fazla pay alan sektör % 0,05 pay ile inşaat sektörüdür. Bitlis'teki işyerleri itibariyle ikinci sırada olan toptan ve perakende ticaret sektörünün Türkiye içindeki payı % 0,03'tür.

Araştırma sonuçlarına göre çalışanların % 64'ü idari ve destek hizmet faaliyetleri, inşaat ve toptan ve perakende ticaret sektörlerinde yer almaktadır. En fazla çalışanı olan sektör idari ve destek hizmet

bilimsel ve teknik faaliyetler; İdari ve destek hizmet faaliyetleri; Eğitim; İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri; Kültür,sanat,eğlence,dinlence ve spor; ve Diğer hizmet faaliyetleri.

faaliyetleri ve inşaat sektörüdür ama çalışanların sektördeki ağırlığı Türkiye'den yüksektir. İdari ve destek hizmetleri ve inşaat sektörlerinde çalışanlar Türkiye'de toplam çalışanların % 19,2'si iken , bu oran ilde % 44,2'ye yükselmektedir. Çalışanların sektörel dağılımı ilk sıradan sonra farklılaşmaktadır. Türkiye'de dördüncü sırada yer alan inşaat sektörü ilde ilk sıradadır. İnşaat sektörünü ilde % 22,1 ile idari ve destek hizmeti faaliyetleri ve % 19,7 ile toptan ve perakende ticaret sektörleri takip etmektedir.

Grafik 23. Sektörlere Göre Toplam Çalışanların Dağılımı,%, 2012

Kaynak: İl İPTA

Çalışanların büyük çoğunluğu erkektir. Çalışanların içinde kadınların payı % 7,6'dır. Türkiye toplamında kadın çalışanların payı ise % 25'dir.

Kadın çalışanların toplam çalışanlar içindeki payı Türkiye ortalamasından düşük olmakla birlikte, kadın çalışanların görece olarak ağırlık kazandıkları sektörler Türkiye ile aynı eğilimi göstermektedir. Hem Bitlis'te hem de Türkiye'de kadınların biraz daha ağırlık kazandıkları sektörlerdeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki payları da çok azdır. Bitlis'te ve Türkiye'de kadın çalışan oranın en fazla olduğu sektör insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleridir. Bu sektörün toplam işyerleri içindeki payı Bitlis'te %6,2 iken Türkiye'de ise %3,9'dur.İkinci sırada yer alan sektör hem Bitlis hem de Türkiye'de eğitim sektörüdür.Bu sektörün toplam işyerleri içindeki payı Bitlis'te %4,5 iken Türkiye'de %4,8'dir.

Tablo 22: Sektörlere göre çalışan oranları ,% 2012

Sektör	Erkek çalışan oranı %	Kadın çalışan oranı %	Sektördeki işyerlerinin toplam işyerleri içindeki oranı %
Bilgi ve iletişim	85,3	14,7	2,1
Diğer hizmet faaliyetleri	100	0	0,1
Eğitim	84,9	15,1	4,5
Elektrik, gaz üretim ve dağıtım	97,8	2,2	3,3
Finans ve sigorta faaliyetleri	88,6	11,4	2,7
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	90	10	22,1
İmalat	98,8	1,2	7,7
İnsan sağlığı ve sosyal hizmetler	65,8	34,2	6,2
İnşaat	98,7	1,3	22,1
Konaklama ve yiyecek hizmeti	96,5	3,5	3,7
Kültür,sanat, eğlence	100	0	0,1
Madencilik ve taş ocakçılığı	100	0	0,04
Mesleki, bilimsel ve teknik faal.	100	0	0,7
Toptan perakende ve ticaret	94,2	5,8	19,7
Ulaştırma ve depolama	92,7	7,3	4,9
Toplam	**92,4**	**7,6**	**100**

Kaynak: İl İPTA

Örneğin çalışanlarının üçte biri (% 34,2) kadın olan insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetlerindeki işyerlerinin toplam içindeki ağırlığı % 6,2, çalışanlarının % 15,1'nin kadın olduğu eğitim sektörü işyerlerinin toplam ağırlığı içindeki oranı % 4,5, çalışanlarının % 14,7'sinin kadın olduğu bilgi ve iletişim sektörünün toplam işyerleri içindeki ağırlıkları % 2,1'dir.

İdari destek hizmet faaliyetleri sektöre göre çalışan sayısı bakımından Bitlis ilinde ilk sırada yer almasına rağmen Türkiye toplamında ikinci sırada yer almaktadır. Erkek çalışanların %24'ü inşaat sektöründe kadın çalışanların da %28'i idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründedir. Erkek çalışanların % 22'si idari ve destek hizmet faaliyetlerinde, kadın çalışanların da % 3,5'i inşaat sektöründedir. Toplam çalışanlara göre üçüncü sırada olan toptan ve perakende ticaret sektöründe, % 20 pay ile erkek ve %15 pay ile kadın çalışanlarda yine üçüncü sırada yer almaktadır.

Çalışanların inşaat sektöründe yoğunlaşması mesleki dağılımları etkilemektedir. Çalışanların yüzde 28'i nitelik gerektirmeyen ana meslek grubunda[23] çalışmaktadır. İkinci sırada %16 ile Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek işlerinde çalışanlar, üçüncü sırada %13 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda çalışanlar yer almaktadır.

İlde ana meslek gruplarının dağılımı Türkiye dağılımından farklılık göstermektedir. İlde ve Türkiye'de ilk sırada nitelik gerektirmeyen meslek grubunda çalışanlar yer alırken, Bitlis'te ikinci sırada yer alan Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek grubu Türkiye'de %9,7 oranla yedinci sıradır. Ana meslek gruplarının cinsiyetlere göre dağılımı da farklılık göstermektedir. Toplam

[23] Ana meslek grubu: ISCO 2008

çalışanların %7,6'ini kadınlar teşkil ederken, profesyonel meslek gruplarının %22'si kadın, büro ve hizmet işlerinde çalışanların da %15'i kadındır. Buna karşılık yöneticilerin sadece %7'si, teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensuplarının ve nitelik gerektirmeyen meslek gruplarının %8'i kadındır. Kadın çalışan oranın en az olduğu meslek grubu hiç kadın çalışanın olmadığı tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubudur.

Grafik 24. Ana meslek gruplarına göre cinsiyet oranları,% 2012

Kaynak: İl İPTA

Meslek bazında yapılan inceleme ilde mesleki çeşitliliğin fazla olmadığını göstermektedir.[24]En yüksek çalışanı olan ilk 10 meslekte çalışanlar, toplam çalışanların % 48'ini oluşturmaktadır. İlk sırada Temizlik Görevlisi yer almaktadır. İlk onda yer alan meslekler sırası ile temizlik görevlisi, beden işçisi(genel), elektrik teknisyeni, şoför-yük taşıma, beden işçisi (inşaat), güvenlik görevlisi, veri giriş kontrol işletmeni, iş makineleri operatörü, garson(servis elemanı) ve aşçı meslekleri yer almaktadır.

[24] Çerçevede mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için tabakalamaya mesleki kırılım dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuş olup genellemeler ihtiyatla karşılanmalıdır.

Tablo 23. En fazla Çalışanı Olan İlk On Mesleğin Toplam Çalışanlar İçindeki Oranı ,% 2012

İlk On Meslek (Toplam)	%	İlk On Meslek (Erkek)	%	İlk On Meslek (Kadın)	%
Temizlik Görevlisi	14,3	Temizlik Görevlisi	13,7	Temizlik Görevlisi	22,6
Beden İşçisi (Genel)	7,5	Beden İşçisi (Genel)	7,8	Veri Giriş Kontrol İşletmeni	7,5
Elektrik Teknisyeni	6,1	Elektrik Teknisyeni	6,6	Tıbbi dökümantasyoncu ve Sekreter	5,6
Şoför-Yük Taşıma	5,4	Şoför-Yük Taşıma	5,9	Hemşire	4,2
Beden İşçisi (İnşaat)	4,1	Beden İşçisi (İnşaat)	4,4	Otomasyon Sistemleri Teknisyeni	4,2
Güvenlik Görevlisi	2,7	Güvenlik Görevlisi	2,8	Okul Öncesi Öğretmeni	3,7
Veri Giriş Kontrol İşletmeni	2,3	İş Makineleri Operatörü	2,3	Muhasebeci	3,5
İş Makineleri Operatörü	2,1	Garson (Servis Elemanı)	1,9	Büro Memuru(Genel)	2,8
Garson (Servis Elemanı)	1,8	Veri Giriş Kontrol İşletmeni	1,8	Beden İşçisi(Genel)	2,8
Aşçı	1,7	Aşçı	1,7	Diğer Büro Memurları	2,4
Toplam	48	Toplam	48,9	Toplam	59,3

Kaynak: İl İPTA

Kadın ve erkeklerin mesleklere göre dağılımı ve mesleki çeşitliliği cinsiyetler arasında farklıdır. Erkeklerde mesleki yoğunlukta başta yer alan ilk on meslek toplam erkek mesleklerinin yaklaşık olarak yarısını oluştururken, kadınlarda yarıdan fazlasını oluşturmaktadır.

Kadın çalışanların görece olarak daha etken oldukları meslekler temizlik görevlisi ve temizlik görevlisi (hastane) gibi eğitimden çok belli bir beceri isteyen meslekler ve okul öncesi öğretmeni, veri giriş kontrol işletmeni, hemşire ve otomasyon sistemleri teknisyeni gibi yüksek eğitim seviyesi isteyen mesleklerdir.

AÇIK İŞLER

Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle en fazla açık[25] iş toptan ve perakende ticaret sektöründedir. Bitlis ilinde 10'dan fazla çalışanı olan özel sektör işyerlerinde işyeri sayısı bakımından inşaat sektörü, çalışanlar itibariyle idari ve destek hizmet faaliyetleri ve inşaat sektörleri lokomotif sektörlerdir. Açık işlerde en fazla açık işin olduğu sektör toptan ve perakende ticaret olmakta ve toptan ve perakende ticaret sektörünü inşaat ve bilgi ve iletişim sektörleri takip etmektedir. Açık işlerin % 18'u toptan ve perakende ticaret , %17'si inşaat, %15'i bilgi ve iletişim sektöründedir. Diğer hizmet faaliyetleri, elektrik -gaz üretimi dağıtımı, gayrimenkul faaliyetleri, kültür sanat eğlence faaliyetleri, madencilik ve taş ocakçılığı, mesleki bilimsel ve teknik faaliyetler, su temini faaliyetleri sektörlerinde ise hiç açık iş bulunmamaktadır.

[25] Açık iş yeni yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak bir pozisyon olarak tanımlanır. İşveren, bu pozisyon için, kurum dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif olarak adım atmaktadır ve daha fazla adım atmaya da hazırdır; ve bu pozisyonu ya hemen ya da yakın bir gelecekte doldurmayı planlamaktadır. İşgücü talep araştırması kapsamında işyerleri ziyaret edildiğinde mevcut olan açık işler derlenmiştir.

Grafik 25. Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı,%,2012

Kaynak: İl İPTA

Anket uygulanan işyerlerinde açık iş oranı[26] %5'tir. Açık iş oranı itibariyle önde gelen sektör bilgi ve iletişim sektörüdür. Sektörde açık iş oranı % 27,7'dir. Sektörde çalışan sayısının az olması ekonomide bu oranın önemini henüz hissettirmese de sektörün gelişimi ile birlikte bu yöndeki talep kendini etkin olarak hissettirecektir.

Grafik 26. Sektörlere Göre Açık İş Oranları,%,2012

Kaynak: İl İPTA

İlde açık iş oranı itibariyle ilk sırada yer alan bilgi ve iletişim sektöründe Türkiye açık iş oranı %2,6'dır. İl çalışanlarının %22'sini barındıran idari destek hizmet faaliyetleri açık iş oranın en düşük olduğu sektördür. Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründeki açık iş oranı ilde %11,2 iken Türkiye'de %1,2, ilde %10,5 olan ulaştırma ve depolama sektörü açık iş oranı Türkiye'de %4,2'dir.

[26] Açık iş oranı (AİO) açık olan toplam pozisyonların oranını ölçer ve şu şekilde ifade edilir: AİO = Açık İşlerin Sayısı / (Mevcut Çalışanların Sayısı + Açık İşlerin Sayısı) * 100.

Ana meslek grupları itibariyle en fazla ihtiyaç duyulan meslek grubu %21,3 ile teknisyenler,teknikerler ve yardımcı meslek mensuplarıdır. Bu ana meslek grubunu %19,7 ile hizmet ve satış elemanları ve %15,3 ile profesyonel meslek mensupları takip etmektedir.

Grafik 27. Ana meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Dağılımı,%,2012

Kaynak: İl İPTA

Ana mesleklere göre açık işlerin dağılımı işyeri büyüklüklerine göre farklılaşmaktadır. Örneğin en fazla ihtiyaç duyulan teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları grubuna talep 50 ve üzeri çalışanı olan işyerlerindedir. Bu meslek grubuna olan talebin %77,8'i bu büyüklükteki işyerlerinden kaynaklanmaktadır. Buna karşılık nitelik gerektirmeyen meslekler grubuna olan talebin %73'ü 10-49 çalışanı olan işyerlerindedir.

Ana meslek grupları itibariyle Türkiye'de açık iş oranının en yüksek olduğu ana meslek grubu %7,2 ile sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar iken ilde profesyonel meslek mensuplarıdır. Bu meslek grubundaki açık iş oranı (%9,3)'tür.

Grafik 28. Ana Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları,%,2012

Kaynak: İl İPTA

İlde ikinci sırada %8,9 ile hizmet ve satış elemanları yer alırken, üçüncü sırada %6,8 ile büro hizmetlerinde çalışanlardır. En düşük açık iş oranı ise %1,4 ile nitelik gerektirmeyen meslek grubundadır.

Meslekler itibariyle de açık işin en fazla olduğu meslek Elektrik-Elektronik Teknisyeni'dir. Açık işlerin %11,5'ini elektrik-elektronik teknisyeni oluşturmaktadır. İkinci sırada ise %8,5 ile elektrik tesisatçısı-

bina yer almaktadır. En çok talep edilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğerleri arasında ise fark azalmakta ve sırasıyla %5,1 ile komi(garson yardımcısı), % 4,4 ile temizlik görevlisi, %4,1 ile diş hekimi, %3,4 ile inşaat kalfası(genel) ve güvenlik görevlisi, %2,7 ile büro memuru(genel) ve ağır kamyon şoförüdür. Açık iş sayısının en yüksek olduğu ilk on meslek toplam açık işlerin %49,9'unu oluşturmaktadır.

Tablo 24. En fazla Açık İş Belirtilen İlk On Mesleğin Toplam Açık İş İçindeki Oranı ,% 2012

Elektrik-Elektronik Teknisyeni	11,5
Elektrik Tesisatçısı-Bina	8,5
Komi(Garson Yardımcısı)	5,1
Temizlik Görevlisi	4,4
Diş Hekimi	4,1
İnşaat Kalfası (Genel)	3,4
Güvenlik Görevlisi	3,4
Büro Memuru (Genel)	2,7
Ağır Kamyon Şoförü	2,7
Aşçı	2,7
Toplam	48,5

Kaynak:İl İPTA

Açık işlerde istenen eğitim düzeyinde en çok %27,1 ile lise altı en az ise %8,2 ile MYO eğitim düzeyi talep edilmiştir.

Grafik 29.Açık İşler İçin İstenen Eğitim Düzeyleri,%,2012

Kaynak: İl İPTA

Bu durum kendini Türkiye sonucunda da göstermektedir. Türkiye sonucunda ikinci sırada olan lise altı (%28), ilde ise %27,1 ile ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada ilde (% 21,6) ile lisans Türkiye'de (%10,4) ile dördüncü sırada yer almaktadır.

İldeki açık işlerin büyük çoğunluğunu (% 48,7) ile lisans ve lise altı eğitimi oluşturmaktadır. İlde üçüncü sırada ise herhangi bir eğitim düzeyinin istenmemiş olmasıdır. Meslek lisesi eğitim düzeyi %14,4 genel lise %12,7 meslek yüksek okulu %8,2 oranında talep edilmektedir. Çıraklık eğitimi ve lisans üstü eğitim seviyelerini talep eden hiç bir işyeri olmamıştır. Türkiye sonucunda olduğu gibi il genelinde de meslek lisesi mezunları MYO mezunlarına tercih edilmektedir.

Açık işlerde ilk iki sıradaki meslekler elektrik-elektronik teknisyeni ile elektrik tesisatçısı-bina gibi belirli bir eğitim ve beceri isteyen meslekler olması ve bu meslekler için de istenen eğitim düzeyinin meslek lisesi ve lise altı olması beklenen bir durumdur.

Beklendiği gibi meslek lisesi ve MYO mezunları elektrik teknisyeni, elektrik teknikeri, elektrik-elektronik teknisyeni ve hemşire gibi mesleklerde yoğunlaşırken, lisans mezunları da diploması olmadan kesinlikle yapılamayacak olan diş hekimi, inşaat mühendisi ve elektrik elektronik mühendisi gibi mühendislik dallarında yoğunlaşmıştır.

Grafik 30.Açık İşler İçin İstenen Beceri Düzeyleri,%,2012

Kaynak: İl İPTA

İşverenlerin en çok talep ettiği beceri %81 ile meslekte yeterli bilgiye sahip olmaktır. Bu beceriyi %9,5 ile fiziki güç ve %8,1 ile hesap takip etmektedir. İstenen diğer beceri sıralaması ise şu şekildedir; bilgisayar, sorun çözme, takım çalışması, iletişim ve ifade, yabancı dil, satış pazarlama ve proje bazlı çalışabilmedir.

En çok talep edilen ilk on meslekte istenen becerilerde elektrik-elektronik teknisyeni, elektrik tesisatçısı-bina, komi(garson yardımcısı), büro memuru, ağır kamyon şoförü ve diş hekimi mesleklerinde; meslekte yeterli bilgi, temizlik görevlisi, güvenlik görevlisinde fiziki güç aranmaktadır.

Grafik 31 Açık İşlerin Karşılanma Yolları,% ,2012

Kaynak: İl İPTA

Açık işlerin karşılanma yollarında ilk sırada %37,3 ile internet siteleri yer almaktadır.Bunu %36,6 ile akraba-eş dost ve %28,8 ile işkur aracılığı takip etmektedir.Açık işlerin karşılanma yollarında özel istihdam büroları tercih edilmemiştir.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Temininde güçlük çekilen meslekler işverenlerin açık işlerini istedikleri meslek ve/veya becerilere sahip çalışanlarla dolduramamaları veya zorluk çekerek doldurmaları durumunu ifade eder. Talep araştırması kapsamında işverenlere 2012 yılı içerisinde bu durumda oldukları meslekler sorulmuştur. Ankete cevap veren işyerleri içinde en yüksek oranda eleman temininde güçlük çeken sektör toptan ve perakende ticaret sektörüdür. Türkiye sonucunda ise imalat sektörü %34,2 oran ile ilk sırada yer almaktadır. Yalnız ilde toptan ve perakende ticaret sektörü eleman bulmada Türkiye'den daha fazla zorluk çekmektedir. Toptan ve perakende ticaret sektöründeki işyerlerinin % 35,5'i eleman temininde güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir. Türkiye'de bu oran % 13,5'dir.

İkinci sırada bulunan inşaat sektörü(%35) Türkiye'de dördüncü sırada (%7,4) yer almaktadır. İnşaat sektörü eleman bulmada Türkiye'den daha fazla zorluk çekmektedir. İlde üçüncü sırada konaklama ve yiyecek hizmetleri sektörü yer alırken Türkiye'de de üçüncü sırada bulunmaktadır.

Grafik 32. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörel Dağılımı,%,2012

Kaynak:İl İPTA

Temininde en çok zorluk çekilen meslek iş makineleri operatörüdür. Toplam temininde güçlük çekilen mesleklerin %11,2'sini iş makineleri operatörü oluşturmaktadır. Bu mesleği %9,6 ile şoför-yük taşıma takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslekler sıralamasında ilk on meslekte yer alan diğerler meslekler ise şunlardır: %7,9 ile elektrik tesisatçısı-bina, %5,1 ile beden işçisi (inşaat), %5,0 ile fayans, seramik ve karo döşemecisi, %4,2 ile aşçı ve pazarlamacı(satış temsilcisi), %3,7 ile sıvacı ve garson (servis elemanı), %3,2 ile komi (garson yardımcısı) meslekleridir.

Teminde güçlükte işverenlerin %24,6'sı ilgi meslekte yeterli beceriye/niteliğe sahip eleman olmamasından ve çalışacak eleman olmamasından, % 12,8'i yeterli iş tecrübesine sahip eleman olmamasından, % 11,1'i çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesinden, % 8,7' si önerilen ücretin az bulunmasından dolayı eleman teminine güçlük çektiklerini belirtmişlerdir.

İstenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerin başında şoför-yük taşıma, iş makineleri operatörü , elektrik tesisatçısı-bina, pazarlamacı (satış temsilcisi), beden işçisi (inşaat) gelmektedir. Eleman bulunmayan mesleklerle , istenilen beceri ve niteliğe sahip olmayan meslekler paralellik göstermektedir.

Tablo 25. İstenen beceri ve niteliğe sahip olunmayan ve eleman bulunmayan meslekler,% 2012

Meslek	Beceri ve niteliğe sahip olan yok	Meslek	Eleman yok
Şoför-Yük Taşıma	15,2	Sıvacı	13,7
İş Makineleri Operatörü	14	Fayans, Seramik ve Karo	13,1
Elektrik Tesisatçısı-Bina	9,6	Hat Çekici (Elektrik Enerjisi)	11,1
Pazarlamacı (Satış	6,6	İş Makineleri Operatörü	8,5
Beden İşçisi (İnşaat)	5,6	Komi (Garson Yardımcısı)	6,5
Aşçı	4,8	Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel	5,9
Hat Çekici (Elektrik Enerjisi)	4,3	Hemşire	4,6
Alçı Dekorasyoncu	3	Alçı Dekorasyoncu (Kartonpiyer)	3,3
Ağır Kamyon Şoförü	2,3	Boyacı- Bina	3,3
Garson (Servis Elamanı)	2	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	3,3

Kaynak: İl İPTA

Buna karşın iş tecrübesi istenen meslekler ile elemanın çalışma koşulları, iş ortamını beğenmediği ve önerilen ücretin az bulunduğu meslekler birbirinden farklıdır.

Tablo 26. Diğer nedenler

Meslek	İş tecrübesine sahip eleman yok, %	Meslek	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi ,%	Meslek	Önerilen ücretin az bulunması,%
Aşçı	11,3	Mermer Blok Kesme Makinesi Operatörü	21,7	Mermer Blok Kesme Makinesi Operatörü	27,7
Sıvacı	10	Garson (Servis elemanı)	18,8	Beden İşçisi (İnşaat)	18,5
Garson (Servis Elemanı)	10	Elektrik Tesisatçısı-Bina	16	Sıvacı	11,1
Pazarlama Yetkilisi (Banka)	5	Komi (Garson Yardımcısı)	10,1	Aşçı	7,4
Fayans, Seramik ve Karo Döşemecisi	5	Temizlik Görevlisi	7,2	Reyon görevlisi	7,4
Ağır Kamyon Şoförü	3,8	Aşçı	5,8	Cam Mamul İmal Ustası	5,5
Cam Mamul İmal Ustası	3,8	Cam Mamul İmal Ustası	4,3	Kamyonet Şoförü	3,7
Bilgisayar Donanım Teknisyeni	2,5	Tulum Peyniri İmalat Ustası	4,3	Temizlik görevlisi	3,7
İş Makineleri Operatörü	2,5	Satış Elemanı (Tanıtım)	2,9	İnşaat Mühendisi	1,9
İnşaat Mühendisi	2,5	Beton Santral Operatörü	1,4	Zihinsel Engelliler Öğretmeni- Özel Eğitim	1,9

Kaynak:İl İPTA

2012 YILINDA İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

2012 yılında işyerlerinde sektörlere ve işyeri büyüklüklerine göre eleman alımı ve elaman çıkma/çıkarılma durumu değerlendirildiğinde, Bitlis'te işten çıkartılan toplam 1117 kişiye karşılık toplam 2027 kişinin işe alındığı görülmekte iken Türkiye için bu rakamlar 1.409.300 kişinin işten çıkarılmasına karşılık 1.766.431 kişinin işe alındığını göstermektedir. Diğer ifadeyle, Bitlis için net çalışan artışı 910 kişi iken Türkiye için 357.131 kişi olarak ortaya çıkmaktadır.

Bitlis'te hangi sektörün daha fazla istihdam artışına sahip olduğunu görmek amacıyla oluşturulan grafikte (Grafik 33) toplam artışın %43,5 ile birinciliğinin idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe olduğu görülmektedir. Bunu %24,6 ile toptan perakende ve ticaret sektörü takip etmekte, üçüncü sırada ise 14,49 ile inşaat sektörü gelirken ilk üç sektör toplam istihdam artışının %82,5'ini içermektedir

Grafik 33.Sektörlere Göre İstihdam Artışı,%,2012

Kaynak:İl İPTA

Türkiye genelinde 2012 yılında en fazla istihdam artışı olan ilk üç sektör sırasıyla imalat, idari ve destek hizmetleri ve toptan ve perakende ticaret sektörüdür. Bu ilk üç sektörün toplam istihdam artışının %57,5 'ini oluşturduğu anlaşılmaktadır.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Gelecek istihdam beklentisi kısa (altı aylık) ve orta (bir yıllık) dönemler itibariyle ölçülmek istenmiştir. Gelecek istihdam beklentisinde ilde kısa ve orta dönem itibariyle sektörel dağılımda mevsimsel değişimler kendini göstermektedir. Araştırmaya cevap veren işyerleri itibariyle gelecek altı aylık dönemde en yüksek istihdam artışı bekleyen işyerleri inşaat sektöründedir. Toplam istihdam artışı beklentisinin %94,8'i inşaat sektöründedir. İnşaatı %85 ile İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektörü takip etmektedir. Kısa dönemde istihdam artışı bekleyen üçüncü sektör ise %3,9 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinde çalışan işletmelerdir. 31 Aralık itibariyle en fazla istihdam azalışı bekleyen sektör ise toptan ve perakende ticaret sektörüdür.

Tablo 27: Kısa ve orta vadede net istihdam artışının sektörlere göre dağılım,% 2012

Sektör	31 Aralık 2012	30 Haziran 2013
Bilgi ve iletişim	-12,2	0
Diğer hizmet faaliyetleri	0	0
Elektrik, gaz ve buhar üretim ve dağıtımı	0	0
Eğitim	0,4	1
Finans ve sigorta	-0,9	1
Gayrimenkul faaliyetleri	0	0
Konaklama ve yiyecek hizmeti	3,9	2,8
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	0	0
Madencilik ve taş ocakçılığı	-2,6	0
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	-9,1	0
Toptan ve perakende ticaret	-53,5	32,8
Ulaştırma ve depolama	-2,2	-2,8
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	85,7	20
İmalat	-3	1,3
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	-1,3	4,6
İnşaat	94,8	39,3
Toplam	100,0	100,0

Kaynak: İl İPTA

Kısa vadede Türkiye'de en fazla net istihdam artışı bekleyen sektör imalat sektörüdür. Tüm net istihdam artışı beklentisinin %42'si bu sektörden kaynaklanmaktadır. İdari ve destek hizmetleri sektörü net istihdam artışının %17'sini, toptan ve perakende ticaret sektörü %16'sını oluşturmaktadır.

Orta vadede yani 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle ilde en fazla istihdam artışı bekleyen sektör yine inşaat sektörüdür. Toplam istihdam artışının %39,3'ü inşaat sektöründen kaynaklanmaktadır. İnşaatı %32,8 ile toptan ve perakende ticaret ve %4,6 ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri takip etmektedir.

Türkiye'de orta vadede net istihdam artış beklentisinin %25,8'i imalat sektöründen; %16,7'si idari ve destek hizmet faaliyetlerinden; %12,7 ile toptan ve perakende ticaret sektöründen kaynaklanmaktadır.

31 Aralık 2012 tarihi itibariyle madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe %300 olan NİDO[27], inşaat sektöründe ise -17,7'dir. Kısa dönemde madencilik ve taş ocakçılığı sektörü genişlemeyi hedeflerken, inşaat sektöründe yer alan işyerlerinde küçülme beklenmektedir. Lokomotif sektör olan idari ve destek hizmetleri sektöründeki net istihdam değişim oranı % -16 iken,toptan ve perakende ticaret sektöründe %11,2'dir.

30 Haziran itibariyle net istihdam değişim oranı %7'dir. Orta vadede de en fazla büyüme bekleyen sektör inşaat sektöründe 12,4 olan NİDO, ulaştırma ve depolama da ise -4 'tür. Orta vadede inşaat sektörü genişlemeyi hedeflerken, ulaştırma ve depolama sektöründe yer alan işyerleri küçülme beklenmektedir. Lokomotif sektör olan idari ve destek hizmetleri sektöründeki net istihdam değişim oranı %6,3 iken, ticaret sektöründe %11,7 dir.

[27] Net istihdam değişim oranları değerlendirilirken, madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe çalışanların toplam çalışanların sadece %0,04'ü olduğu dikkate alınmalıdır.

Tablo 28: Sektörlere göre net istihdam değişim oranı,%

SEKTÖRLER	ARALIK 2012 BEKLENTİSİ	HAZİRAN 2013 BEKLENTİSİ
BİLGİ VE İLETİŞİM	24,3	0,0
EĞİTİM	-0,4	1,6
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	1,3	2,7
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETİ	-4,4	5,4
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	300,0	0,0
MESLEKİ BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	51,2	0,0
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET; MOTORLU KARA TAŞITLARININ VE MOTOSİKLETLERİN ONARIMI	11,2	11,7
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	1,8	-4,0
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	-16,0	6,3
İMALAT	1,6	1,2
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	0,9	5,2
İNŞAAT	-17,7	12.4
TOPLAM	-4.1	7.0

Kaynak:İl İPTA

Araştırma sonuçlarına göre 2012 Aralık ayı itibariyle ilde net istihdam değişim oranı %-4,1 iken, bu oran 2013 Haziran ayı itibariyle 11,1 puan artış göstererek 7,0'ye yükselmiştir. Oran sektörlerin yapısı ve beklentilerine göre çok büyük farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de de aynı eğilim kendini göstermekte ve net istihdam değişim oranı kısa vadede % 1,9 iken, orta vadede artarak 3,7'ye yükselmektedir.

SONUÇ

Bitlis İli İşgücü Piyasası Analizi raporunun temel yaklaşımı işsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Bu doğrultuda ele alınacak temel husus işgücü arzı ve talebi arasındaki eşleşmeme, diğer bir ifade ile dengesizliktir. Dengesizliği ortaya çıkartabilmek için ilin işgücü arz ve talep yapılarının birlikte ele alınarak analiz edilmesi gerekmektedir.

Giriş bölümünde de açıklandığı gibi ilin işgücü piyasası arz yapısı ve arzı etkileyen değişkenler eldeki mevcut veriler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu verilerin önemli bir kısmı il değil, İİBS2 bölümlenmesi doğrultusunda Van, Hakkari, Muş ve Bitlis illerini kapsayan TRB2 bölgesine aittir. Arza yönelik ikinci kısıtlama ise bu verilerin önemli bölümünün 2012 yılına ait olması, bir kısmının ise daha eski tarihlere dayanmasıdır.

Talep boyutunun tespiti için özel bir araştırma düzenlenmesine rağmen bu araştırmanın da kısıtları mevcuttur. En önemli kısıt araştırmanın temelini oluşturan adres listesinden kaynaklanmaktadır. Adres listesi 2012 Nisan ayında güncelleştirilmesine ve araştırma 10+çalışanı olan işyerlerini kapsayacak şekilde düzenlenmesine rağmen, 1-9 çalışanı olan işyerlerine ciddi oranda kayma ile karşılaşılmıştır. 10+ işyerlerinden 1-9'a kayma, 10 kişiden az çalışanı olan işyerlerinin de büyüme olasılığının olduğunu ortaya koymaktadır, fakat bu olasılığı ölçebilecek veri seti mevcut değildir.

Diğer bir önemli kısıt ise Türk işgücü piyasasının yapılanmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'de kayıt dışı çalışma oranı çok yüksektir. Bu durum kendini TRB2 bölgesinde de göstermektedir. Bölgede tarım dışı sektörlerde kayıt dışı çalışma oranı %57,5'tir. Bu oran kadınlarda %38,4'e inmektedir. İşverenlerin çalışanlarına yönelik araştırmalarda sadece kayıtlı elemanlarını bildirdiği, kayıt dışı çalışanlarına dair bir bilgi vermedikleri bilinen bir olgudur.

Araştırmanın diğer bir kısıt da işverenlerden mesleklere ilişkin yeterli bilgiyi ayrıntılı almada problem yaşanmasıdır. Bu durum özellikle kendini beden işçiliği mesleğinde yoğun olarak hissettirmektedir. İşverenlerin genel eğilimi temizlik, taşıma ve inşaat işlerine yönelik meslekleri tek bir kalem altında, beden işçisi olarak bildirmeleridir. Mesleklere yönelik diğer bir kısıt da Meslekler Sözlüğünde bazı mesleklerin tanımlanmasındaki eksikliklerdir. Bazı meslekler Sözlükte yer almamaktadır.

Tüm bu kısıtlara rağmen gerçekleştirilen Talep Araştırması bu güne kadar tüm iller itibariyle karşılaştırmaya imkan sağlayacak şekilde standartlaştırılmış bir araştırmadır ve zengin bir bilgi tabanına sahiptir.

Bitlis ili sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 81 il içinde 76.sıradadır. Çalışabilir yaştaki nüfusun eğitim seviyesi Türkiye ortalamasından daha düşüktür. Çalışabilir yaştaki nüfusun ağırlıklı kısmını (%48,5) lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Kadınlar arasında özellikle diplomasızlık durumu erkeklere göre çok daha yaygındır.

Bu yapının işgücü piyasasını derinden etkilemesi kaçınılmazdır. Eğitim oranlarının düşüklüğü işgücü piyasasına girişi zorlaştırmaktadır. Bitlis ilinde nüfusun kırsal alandaki çoğunluğu tarım sektöründe ücretsiz çalışmayı da beraberinde getirmekte ve bu durum istihdam oranının Türkiye'den daha yüksek olmasına yol açmakta ve işsizliği de perdelemektedir.

Bölge istihdamının % 17'si sanayi sektöründedir. Bölge sanayisi nitelikli elemana ihtiyaç duymamaktadır. Lise altı eğitimlilerin istihdamdaki oranı %59 iken, sanayi sektöründe çalışanların %76'sını lise altı eğitimliler oluşturmaktadır. Sanayi sektöründe çalışanların %15'i lise ve dengi okul mezunu, %5'i de yüksek okul mezunudur.

Bölgede istihdam oranı azalırken, işsizlik oranı artmaktadır. İşsizlik oranının yükselmesinde iki etken vardır. Genç nüfus ve kadınlar. 2011 yılı Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçlarına göre bölgede işsizlik oranı %12,3 iken, bu oran genç nüfusta %16,2'dir. Erkeklerde %13,4 olan işsizlik oranı, kadınlarda %8,8'e düşmektedir. Özellikle genç kadın nüfus işgücü piyasasına girmeye çalışmakta ve işsizlik oranı üzerinde etkili olmaktadır. Bölgede en yüksek işsizlik oranı %21,3 ile 20-24 yaş grubundaki kadınlardadır.

Eğitim düzeyi kadınların işgücü piyasasına girişlerini erkeklerden daha fazla etkilemektedir. Yüksek eğitimli kadınlarda %14,6 olan işsizlik oranı erkeklerde sadece %8,6 dür. Lise altı eğitimli işsizlerin %12,5'ini kadınlar oluştururken, yüksek eğitimli işsizlerin üçte birini kadınlar oluşturmaktadır. İlk kez iş arayan kadınların işsizlik süreleri de erkeklerden daha uzundur. Tüm bu göstergeler bölgede kadınlarda eğitimli, ilk kez işgücü piyasasına giren ve uzun süredir işsiz profili varlığını ortaya koymaktadır.

2012 İŞKUR İstatistiklerine göre ilde en yüksek kayıtlı işsiz 20-24 yaş grubundadır. Kayıtlı işsizlerin % 21,9'u bu yaş grubundadır. 20-24 yaş grubunu %21,8 ile 25-29 yaş grubu takip etmektedir. Yaş artıkça kayıtlı işsiz sayısı azalmaktadır. 20-34 yaş grubundaki kayıtlı işsizler ilde toplam işsizlerin beşte üçünü oluşturmaktadır.

İlin eğitim durumuna paralel olarak kayıtlı işsizlerin % 63'ü lise altı eğitime sahiptir. Kayıtlı işsizlerin %7'si yüksek eğitimlidir. Kayıtlı işsiz istatistikleri ilde de bölge işsizlik yapısına benzer bir yapıyı ortaya koymaktadır. Bu istatistiklerde de eğitim seviyesi yükseldikçe kadınların işgücü piyasasına girmeleri artmaktadır. Lise altı eğitimli kayıtlı kadın işsizler toplam lise altı eğitimli kayıtlı işsizlerin %12'sini oluştururken, yüksek eğitimlilerde bu oran %27'ye yükselmektedir.

Talep araştırması sonuçlarına göre toplam çalışanların sadece %8'i kadındır ve bu oran %25 olan Türkiye ortalamasının altındadır.

Kadın çalışanların görece olarak ağırlıklı çalıştıkları sektörler insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, idari ve destek hizmet faaliyetleri, insan sağlığı ve sosyal hizmetler faaliyetleri gibi daha çok daha yüksek eğitim seviyesi gerektiren işyerleridir. Yukarıda açıklanan göstergelerle birlikte bu gösterge de Bitlis'te ancak daha yüksek eğitim seviyesine sahip kadınların işgücü piyasasına girme şansının olduğunu göstermektedir.

Erkek ağırlıklı olmasına rağmen kadın çalışanların %15'ini istihdam eden toptan ve perakende sektöründeki kadın çalışanların meslekleri, belirli bir eğitim düzeyinden ziyade, belirli beceri isteyen mesleklerdir.

Araştırma sonuçlarına göre kadınların erkeklere göre hakim oldukları iki meslek türü vardır. Birinci meslek türü temizlik görevlisi, beden işçisi gibi düşük eğitim seviyesine yönelik meslekler, ikincisi de muhasebeci, büro memuru, veri giriş kontrol işletmeni, tıbbi dokümantasyon ve sekreter gibi yüksek eğitim seviyesi isteyen mesleklerdir. Diğer bir ifade ile kadınlar ya belirli becerileri gerektiren düşük eğitimli mesleklerde veya yüksek eğitim düzeyi isteyen mesleklerde çalışmaktadır.

İlde açık işlerin karşılanma oranı, diğer bir ifade ile işe yerleştirme oranı %83,6'dır. Bu oran özel sektörde, %55,4'tir. İŞKUR istatistiklerine göre toplam işe yerleştirmelerin %84'ü 15-39 yaş aralığındadır. Kayıtlı işsizlerin yaş dağılımı ve işe yerleştirme oranı dikkate alındığına bu oran doğal görülebilir. Toplam kayıtlı işsizlerin %77,8'i 15-39 yaş grubundadır ve işe yerleştirilenlerin %11,5'i kadındır.

İşe yerleştirmelerde kadın payının en yüksek olduğu eğitim seviyesi ilköğretim düzeyidir. Kurslar vasıtasıyla yapılan yerleştirmelerin %13'ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Hedef istihdamın artırılması ise, istatistikler kadın istihdamını artırmadan bu hedefe ulaşmanın mümkün olmadığını göstermektedir. Bunun için de kadın eğitim seviyesinin artırılması ve düşük eğitim seviyesine sahip kadınların da istihdamına yönelik teşviklerin ve girişimcilik programlarının geliştirilmesi gerekliliktir. Bitlis'te İŞKUR'a kayıtlı kadın işsizlerin %42'si lise altı eğitimlidir. Bu kişilerin istihdamda yer alabilmeleri işverenin istediği mesleki becerilere sahip olacak şekilde eğitilmelerine bağlıdır.

Talep boyutu itibariyle, araştırma sonuçlarına göre Bitlis ilinde 10+ özel sektör yerel birim işyerlerinde çalışanlar sayısına göre lokomotif sektör inşaat sektörü en fazla açık iş toptan ve perakende ticaret sektöründedir. Açık iş oranları itibariyle önde gelen sektör bilgi ve iletişim sektörüdür. Temininde güçlük çekilen mesleklerin en yoğun görüldüğü sektör ise inşaat sektörüdür.

En fazla çalışana sahip sektörlerin açık iş oranları düşüktür. İdari destek hizmetleri sektöründe açık iş oranı %1,6 , inşaat sektöründe %3,9, toptan perakende ticaret sektöründe ise %4,6'dır.

Ana meslek grupları itibariyle en yüksek açık iş oranının olduğu grup, profesyonel meslek gruplarıdır. İkinci sırada hizmet ve satış elemanları, üçüncü sırada büro hizmetlerinde çalışanlar yer almaktadır.

Meslekler itibariyle açık işin en fazla olduğu meslek elektrik-elektronik teknisyenidir. Elektrik-elektronik teknisyenini elektrik tesisatçısı-bina takip etmektedir. Temininde en zorluk çekilen meslek de iş makineleri operatörüdür. Bu mesleği de şoför-yük taşıma takip etmektedir.

İlde açık işlerde işverenlerin aradıkları elemanlarda istenilen eğitim düzeyine verdikleri "lise altı" cevabı dikkat çekicidir. Açık işlerde ilk iki sıradaki meslekler elektrik-elektronik teknisyeni ile elektrik tesisatçısı-bina gibi belirli bir eğitim ve beceri isteyen meslekler olması ve bu meslekler için de istenen eğitim düzeyinin meslek lisesi ve lise altı olması tahmin edilen bir durumdur.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin bulunmama nedenleri sıralamasında işverenlerin büyük çoğunluğu istedikleri beceri ve niteliğe sahip eleman bulamadıklarını belirtmişlerdir. İkinci sırada meslekte eleman bulunmaması, üçüncü sırada iş tecrübesine sahip eleman bulunmamasıdır. İstenilen beceri ve niteliğe sahip olunmayan mesleklerin başında şoför-yük taşıma gelmektedir.

Gerek kısa dönem (altı ay) , gerekse orta dönem (on iki ay) itibariyle en çok net istihdam artışı beklenen sektör inşaat sektörü olarak gerçekleşmiştir. Gelecek dönem istihdam artışının inşaat sektörü ağırlıklı olması ile açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerin ağırlıklı olarak inşaat sektöründe olması, bu sektörde emek arzı ile emek talebi arasında bir dengesizlik olduğunu ve bu dengesizliği giderebilmek için de ihtiyaca göre eğitim programlarının düzenlenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

İlde dikkat çeken diğer bir husus da özellikle de bazı sektörlerde görülen yüksek işe giriş ve çıkışlardır. Bu yüksek devinim ilde yüksek bir kayıtdışı istihdamın olduğuna dair kanaat oluşturmaktadır. Hem kayıtdışılığın önlenmesinde hem de devinimin işletme ve ekonomide sebep olduğu üretim kayıplarının, elemanları tekrar eğitme maliyetlerinin azaltılmasında da İŞKUR'a görev düşmektedir; işletmelerin eleman alımlarında İŞKUR'u daha fazla kullanmaları için oluşturulmuş olan teşvik sistemlerini işverenlere daha etkili yollarla anlatmalı ve işe yerleştirilen elemanların takibini daha etkin yapmalıdır.

Sanayi sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli ara kademe insan gücünün yetiştirilmesi, ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına katkı sağlanması amacıyla; dar meslek alanları yerine geniş tabanlı sektörel eğitimin verildiği, modüler yapıyla esneklik özelliğine sahip ve çalışma yaşamının ihtiyaçlarına cevap verebilen bir mesleki ve teknik eğitim sistemi hedeflenmelidir.

Verilecek eğitimlerin gerçekten nitelikli olması, işletmelerin ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırması ve istihdam garantili olması gerekir. Bu amaçla verilecek eğitimlerin biçim ve içerik açısından

belirlenmesi noktasında mesleki eğitim uzmanlarının yanı sıra ilgili alanlardan işveren temsilcilerinin görüşlerinin alınması çok önemlidir.

KAYNAKÇA

Ekonomi Bakanlığı İstatistikleri

İŞKUR, İstatistik Yıllıkları

Kalkınma Bakanlığı İstatistikleri

MEB, İstatistik Yıllıkları

SGK, Aylık İstatistik Bülteni

TOBB İstatistikleri

TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus İstatistikleri

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri

EKLER

Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu

Türkiye İşgücü Piyasası İhtiyaç Analizi

(İŞLETME SORU FORMU)

Sayın İşletme Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçları belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır

Gizlilik

Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden gizli olanlar idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilmez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.

Kapsam

Bu anket, İlimizdeki işletmelerden/girişimlerden olasılıklı örnekleme yöntemiyle seçilen işletmeleri/girişimleri kapsamaktadır.

Soru formunun, İşletme/İşyeri sahibi veya ortakları, müdür bulunan işletmelerde İnsan Kaynakları, Personel, İşletme veya Muhasebe Müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda ankete katılarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

FORM NO : |_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|

ADRES BİLGİLERİ

İL :
İLÇE :
BUCAK :
KÖY :
MAHALLE :
CADDE/SOKAK :
DIŞ KAPI NO :
İÇ KAPI NO :
TELEFON/FAKS/e-MAİL : / /

Formu Dolduran İşletme Yetkilisinin

Adı ve Soyadı : Ünvanı :
Tarih : Telefonu :
E-posta : @ İmzası :

	Anketör	Kontrolör	Veri Giriş Personeli
Adı ve Soyadı	/	/	/
Tarih ve İmza	/	/	/

BİLGİ İÇİN BAŞVURULABİLECEK ADRES TELEFON VE FAKS NUMARALARI

İL MÜDÜRLÜĞÜ	ADRES	TELEFON	FAKS	E-POSTA

BÖLÜM I - İŞLETME BİLGİLERİ

1. İşletmenin yasal ünvanı:.....

2. İşletme kaç yıldır faaliyet göstermektedir?

..... Yıl

3. İşletmede mevsimlik çalışıyor mu?

1 ☐ Evet 2 ☐ Hayır ⟶ **Soru 5'e geçiniz.**

4. Mevsimlik çalışılan ayları belirtiniz.

1	☐	Ocak	4	☐	Nisan	7	☐	Temmuz	10	☐	Ekim
2	☐	Şubat	5	☐	Mayıs	8	☐	Ağustos	11	☐	Kasım
3	☐	Mart	6	☐	Haziran	9	☐	Eylül	12	☐	Aralık

5.İşletmenin tüm faaliyetlerini işaretleyiniz. (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

01 Madencilik ve Taşocakçılığı ☐	02 İmalat ☐	03 Elektrik, Gaz, Buhar,İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı ☐
04 Su temini,Kanalizasyon,Atık Yönetimi ve İyileştirme faaliyetleri ☐	05 İnşaat ☐	06 Motorlu Taşıtlar ve Motorsikletlerin satışı, Bakımı ve Onarımı ☐
07 Toptan ticaret ☐	08 Perakende Ticaret (motorlu kara taşıtları ve motorsikletler hariç) ☐	09 Ulaştırma ve Depolama ☐
10 Konaklama ve Yiyecek Hizmet Faaliyetleri ☐	11 Bilgi ve İletişim ☐	12 Finans ve Sigorta Faaliyetleri ☐
13 Gayrimenkul faaliyetleri ☐	14 Mesleki,Bilimsel ve Teknik faaliyetler ☐	15 İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ☐
16 Eğitim ☐	17 İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler Faaliyeti ☐	18 Kültür,Sanat,Eğlence,Dinlence ve Spor ☐
19 Diğer Hizmet Faaliyetleri ☐		

6.a.İşletmenin ana faaliyetini açıkça yazınız.

İşletmenin ana faaliyetini yazarken; işyerinde üretilen ürün ya da hizmetin açıkça ifade edilmiş olmasına dikkat ediniz. Örneğin; imalat sektörü için giyim eşyası dışındaki tamamlanmış tekstil ürünleri imalatı, alüminyum üretimi, inşaat sektörü için; karayolları ve otoyolların inşaatı, su projeleri inşaatı, ticaret sektörü için; elektrikli ev eşyaları toptan ticareti gibi.

6.b. İşletmede üretilen ürün ya da hizmete birkaç örnek veriniz.

İşletmede üretilen ürün ya da hizmeti örneklendirirken açıkça ifade edilmiş olmasına dikkat ediniz. Örneğin; ana faaliyeti giyim eşyası dışındaki tamamlanmış tekstil ürünleri imalatı denildiğinde verilen örnekler; battaniye imalatı, perde imalatı, toz bezi imalatı, uyku tulumu imalatı, mutfak havlusu imalatı; alüminyum üretimi denildiğinde; alüminyum alaşımları imalatı, yarı mamul alüminyum üretimi; karayolları ve otoyolların inşaatı denildiğinde, yolların asfaltlanması, yolların boyanması diğer işaretlemeler; su projeleri inşaatı denildiğinde; su yolları liman ve ırmak işleri, kıyı düzenlemeleri, baraj ve bent inşaatı; elektrikli ev eşyaları toptan ticareti denildiğinde; radyo ve televizyon toptan ticareti, elektrikli ısıtma cihazlarının toptan ticareti gibi olmalıdır.

NACE Rev.2 |_|_|_|_| NACE kodları İŞKUR İl Müdürlüğü tarafından verilecektir.

2

Bölüm II Mevcut İstihdam

S1- İşletmede çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sıvacılar, taşıma işçisi vb.)	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Toplam	Erkek	Kadın
01	02	03	04	05
	|_|_|_|_|_|_|			
	|_|_|_|_|_|_|			

Bölüm III -AÇIK İŞLER

S2- İşletmenizde/İşyerlerinizde referans döneminde (19 aralık 2011-19 Ocak 2012) eleman ihtiyacı duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz?

S2.01 Eleman ihtiyacı duymuyoruz ☐ ⟶ Soru 3'e geçiniz.

Eleman İhtiyacı Duyulan Meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Eğitim düzeyi 1. Lise altı 2. Çıraklık eğitimi 3. Genel lise 4. Meslek lisesi 5. Meslek yüksekokulu 6.Lisans 7. Lisans üstü 8. Farketmez	* Beceri İhtiyacı 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve Bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (analitik beceri) 4. Mesleğe İlişkin yeterli bilgi 5. Proje bazında çalışma 6.Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri 8. Takım çalışması 9-Yabancı dil 10. İletişim ve ifade yeteneği 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Toplam Açık İş Sayısı	İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda herhangi bir yolla arıyor musunuz? 1-EVET 2- HAYIR	* Açık işlerinizi genellikle hangi yolla arıyorsunuz? 1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete 3. Akraba-Eş-Dost 4. Kariyer İnternet Siteleri 5. Özel İstihdam Bürosları 1 2 3 4 5
02	03	04	05	06	07	08
	|_|_|_|_|_|_|	|_|		|_|_|	|_|	

BÖLÜM IV. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

S4. Geçen 12 aylık sürede (2011 yılı içerisinde) eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

S4.01 Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ → Soru 5'e geçiniz.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Temininde güçlük çekilen eleman sayısı	Temininde Güçlük çektiğiniz mesleği şu an karşılıdınız mı? 1-EVET 2- HAYIR 3-KISMEN	* Temininde Güçlük Çekilme Nedeni 1. Bu meslekte eleman bulunamaması 2. Gerekli Mesleki becerya/nitelliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması				
02	03	04	05	06				
	|_|_|_|_|_|_|	|_|_|	|_|					

BÖLÜM V. SON 12 AY İÇİNDE İŞE GİRİŞ ÇIKIŞLAR

S5- Son 12 ay içerisinde (2011 yılı içerisinde) işletmenizde/İşyerlerinizde eleman alımı yapıldı ise aşağıdaki tabloyu meslekler aynmında doldurunuz?

S5.01 Son 12 ayda İşyerlerine eleman alımı yapılmadı. ☐ → *Soru 6'ya geçiniz.

Eleman Alınan Meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Alınan Eleman Sayısı
02	03	04
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_

S6- Son 12 ay içerisinde (2011 yılı içerisinde) İşletmenizde/İşyerlerinizden eleman **çıktı / çıkarıldı** ise aşağıdaki tabloyu meslekler aynmında doldurunuz?

S.6.01 Son 12 ayda İşyerlerinden eleman çıkmadı / çıkarılmadı. ☐ → Soru 7'ye geçiniz.

Eleman Çıkan / Çıkarılan Meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Çıkan / Çıkarılan Eleman Sayısı	Çıkma / Çıkarılma Nedeni* 1. Ekonomik/Mali 2. Geçici/Mevsimlik Çalışma 3. Çalışma Ahlak ve Disiplinine Uyumsuzluk 4. İşyeri Faaliyet Değişikliği 5. Çalışanın Kendi İsteği 6.Çalışanın Mesleki Becerı Eksikliği 7. İlgili Meslekte Elemana İhtiyaç Kalmaması 8.Diğer						
02	03	04	05						
	|_|_|_|_|_|_|	|_|_|							
	|_|_|_|_|_|_|	|_|_|							

BÖLÜM VI. 12 AY SONRASINDA ÇALIŞAN SAYISINDA ÖNEMLİ DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

S7- 12 ay sonra (2012 yılı sonunda) İşletmenizde/İşyerlerinizde çalışan sayısında **artış olacağını** düşündüğünüz meslekleri ve bu meslekleri meydana gelecek sayısal dağılımı belirtiniz?

S.7.1 12 ay sonra **artış olacağını** düşünmüyorum. ☐ → Soru 8'e geçiniz.

12 ay sonrasında İşyerlerinizde çalışan sayısında önemli artış olacağını düşündüğünüz meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Bu meslek grubunda olmasını beklediğiniz sayısal artışı belirtiniz.
02	03	04
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_

S8- 12 ay sonrasında (2012 yılı sonunda) İşletmenizde/İşyerlerinizde çalışan sayısında **azalış olacağını** düşündüğünüz meslekleri ve bu meslekleri meydana gelecek sayısal dağılımı belirtiniz.

S8.1. 12 ay sonra **azalış olacağını** düşünmüyorum. ☐ BİTMİŞTİR.

12 ay sonrasında İşyerlerinizde çalışan sayısında önemli azalış olacağını düşündüğünüz meslekler	TMS kodu (bu kodu veri girişi esnasında kullanılacak olan program otomatik olarak verecektir.)	Bu meslek grubunda olmasını beklediğiniz sayısal azalışı belirtiniz.
02	03	04
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_
_	_	_	_	_	_		_	_

Ek 2- Araştırma Yöntemi

İşgücü Piyasası Araştırmasında amaç, kapsam dahilindeki sektör bazında İl ve Türkiye tahmini vermektir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve % 25 cevapsızlık oranı ilave edilerek 66 ilde tamsayım 15 ilde örnekleme şeklinde belirlenmiştir. Geri kalan 66 ilde ise 10+işyerlerinde tam sayım uygulanmıştır. Bitlis İli de tam sayım uygulanan illerden birtanesidir.

Amaç: Talep araştırmasının amacı işsizliğin indirgenmesi ve iller bazında sektörlere göre istihdam politikalarının oluşturulması için işverenlerin talep boyutunu tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.
Coğrafi kapsam: İlçe ve köyleri de kapsayacak şekilde tüm ildir.
Birim: İldeki 10 ve daha fazla kişi çalışanı olan yerel birim işyerleridir.
Yerel birim coğrafi olarak tanımlanan bir yerdeki mal ve hizmetlere ilişkin faaliyetleri ya da bunların bir kısmını yürüten bir girişim ya da girişimin bir parçasıdır. Yerel birim girişimin; merkez, büro, mağaza, büfe, fabrika, atölye, maden ocağı, şantiye, otel, lokanta, kafe, okul, hastane, depo gibi adresi coğrafi olarak tanımlanabilen bir yerdeki yerleşik olan bölümüdür. Bu yerde ekonomik faaliyet tek bir girişim için bir ya da daha çok kişinin tam gün ya da kısmi olarak çalışmasıyla yürütülür. Girişim merkezinin bulunduğu yer de bir yerel birimdir.
Çerçeve: TÜİK'in 2011 yılı İşyeri Kayıt Sistemi işyerleri listesini oluşturmuştur. Çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için işyeri cevapsızlık formu doldurulmuştur.

Sektörel kapsam: İktisadi faaliyetlerin sınıflamasında Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetler Sınıflaması NACE Rev.2 kullanılmış ve sınıflamada yer alan 21 ana sektörden 17'si kapsama dahil edilmiştir.

B	*Madencilik ve Taş ocakçılığı*
C	*İmalat*
D	*Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı*
E	*Su temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri*
F	*İnşaat*
G	*Toptan ve Perakende Ticaret, Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı*
H	*Ulaştırma ve Depolama*
I	*Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri*
J	*Bilgi ve İletişim*
K	*Finans ve Sigorta Faaliyetleri*
L	*Gayrimenkul Faaliyetleri*
M	*Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler*
N	*İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri*
P	*Eğitim*
Q	*İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri*
R	*Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor*
S	*Diğer Hizmet Faaliyetleri*

Kapsanmayan sektörler

A	*Tarım, Ormancılık, Balıkçılık*
O	*Kamu Yönetimi ve Savunma, Zorunlu Sosyal Güvenlik*
T	*Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri*
U	*Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri*

Meslek sınıflaması: Mesleklerin tespitinde kullanılan sınıflama ISCO 2008'in Türkiye uyarlaması olan Türk Meslekler Sözlüğüdür.

Veri derleme yöntemi: İşgücü Piyasası Talep Araştırması (İPTA) alan uygulaması yüz yüze görüşme yöntemi ile 10 Eylül- 31 Ekim 2012 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Cevapsızlık düzeltmesi: Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir. Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.
R®= cevapsızlık düzeltmesi
R®=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

Ek 3- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İstihdam Politikası: Genel olarak, ekonomide mevcut istihdam düzeyinin korunması ve artırılması ve artırılması için hedefler belirlenmesidir.

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri pazardır.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır.

Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dahil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dahil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastahane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı: İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz , ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\textbf{İşgücüne Katılım Oranı} = \frac{\text{İşgücü Arzı (İstihdam+İşsiz)}}{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dahil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dahil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

$$\textbf{İstihdam Oranı} = \frac{\text{Toplam istihdam}}{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Yüksek istihdama katılım oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam , eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, ormancılık ve balıkçılık
B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
O	Kamu yönetimi ve savunma
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslar arası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 ve 6 basamaklı meslekler yer almaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıtdışı istihdam Oranı = $\frac{\text{Kayıtdışı istihdam}}{\text{Toplam istihdam}}$ x 100

İşsiz: İşsiz çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı = $\frac{\text{İşsiz}}{\text{İşgücü arzı (istihdam+işiz)}}$ x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Uzun süreli işsizlik: Kısa süreli işsizlik; işsizlik ödenekleri, daha önce yapılan tasarruflar veya aile üyelerinin desteği ile yönetilebilir. İşsizliği süresin uzadıkça ekonomik yıkıma yol açar. Bir yıldan fazla süreli işsizlik olarak tanımlanan uzun süreli işsizliğin değerlendirilmesinde iki ölçüt önemlidir.

Toplam işgücü içinde uzun süreli işsizlerin oranı

Uzun dönemli işsizlik indeksi olarak tanımlanan bir yıldan fazla süredir işsiz olanların toplam işsizlik içindeki oranı

İşgücü dışı (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler, çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce ii aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

İşgücü Dışı Nüfus Oranı = $\frac{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus} - (\text{İstihdam} + \text{İşsiz})}{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus}}$ x 100

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgiler

Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır

1. Okuma yazma bilmeyen

2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen

3. İlkokul

4. İlköğretim

5. Ortaokul veya mesleki ortaokul

6. Genel Lise

7. Mesleki veya teknik lise

8. Yüksek öğretim

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemi. (İŞKUR)

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır.

Açık İş Oranı: Açık olan toplam pozisyonların oranını ölçer ve şu şekilde hesaplanır.

Açık İş Oranı = $\frac{\text{Açık işlerin sayısı}}{\text{Açık işlerin sayısı} + \text{Çalışanların sayısı}}$ x 100

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesi (İŞKUR)

İşe Yerleştirme: Bir işyerinde bir kişinin açık olan işe atanmasıdır. (EUROSTAT)

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) işsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

İşe Yerleştirme Oranı: Açık işlere yerleştirilen kişi sayısını ifade eder ve şu şekilde hesaplanır.

İşe Yerleştirme Oranı = $\frac{\text{İşe yerleştirilen sayısı}}{\text{Açık iş sayısı}}$ x 100

Net İstihdam Değişim Oranı: İstihdam değişimini açıklar ve şu şekilde hesaplanır.

Net İstihdam Değişim Oranı = $\frac{\text{Alınan eleman sayısı} - \text{Çıkartılan eleman sayısı}}{\text{Toplam çalışan sayısı}}$ x 100

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı = $\frac{(0-14 \text{ yaş nüfus} + 65 \text{ yaş nüfus})}{15-64 \text{ yaş nüfus}}$ x 100

Bölgesel Gayri Safi Katma Değer (GSKD): Bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir.

Kişi Başı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer: Cari fiyatlarla bölgesel gayri safi katma değerin yıl ortası bölge nüfus tahminine bölünmesi ile TL cinsinden kişi başı bölgesel gayri safi katma değer elde edilir. Hesaplanan bu değerin ithalat ağırlıklı ortalama dolar kuruna bölünmesi ile dolar değeriyle kişi başı bölgesel gayri safi katma değere ulaşılmaktadır.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Tablo 29.İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE-2011)

İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI (SEGE-2011)						
İL KODU	*İLLER*	*SEGE 2011 Sırası*		*İL KODU*	*İLLER*	*SEGE 2011 Sırası*
TR100	İstanbul	1		TRB11	Malatya	42
TR510	Ankara	2		TR332	Afyon	43
TR310	İzmir	3		TR905	Artvin	44
TR421	Kocaeli	4		TRA12	Erzincan	45
TR611	Antalya	5		TR631	Hatay	46
TR411	Bursa	6		TR821	Kastamonu	47
TR412	Eskişehir	7		TR813	Bartın	48
TR323	Muğla	8		TR722	Sivas	49
TR211	Tekirdağ	9		TR833	Çorum	50
TR322	Denizli	10		TR823	Sinop	51
TR424	Bolu	11		TR903	Giresun	52
TR212	Edirne	12		TR633	Osmaniye	53
TR425	Yalova	13		TR822	Çankırı	54
TR222	Çanakkale	14		TR712	Aksaray	55
TR213	Kırklareli	15		TR713	Niğde	56
TR621	Adana	16		TR832	Tokat	57
TR721	Kayseri	17		TRB14	Tunceli	58
TR422	Sakarya	18		TRA11	Erzurum	59
TR321	Aydın	19		TR632	Kahramanmaraş	60
TR521	Konya	20		TR902	Ordu	61
TR612	Isparta	21		TR906	Gümüşhane	62
TR221	Balıkesir	22		TRC13	Kilis	63
TR331	Manisa	23		TRA13	Bayburt	64
TR622	Mersin	24		TR723	Yozgat	65
TR334	Uşak	25		TRC12	Adıyaman	66
TR613	Burdur	26		TRC22	Diyarbakır	67
TR413	Bilecik	27		TRA22	Kars	68
TR812	Karabük	28		TRA23	Iğdır	69
TR811	Zonguldak	29		TRC32	Batman	70
TRC11	Gaziantep	30		TRA24	Ardahan	71
TR901	Trabzon	31		TRB13	Bingöl	72
TR522	Karaman	32		TRC21	Şanlıurfa	73
TR831	Samsun	33		TRC31	Mardin	74

İLLERİN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK SIRALAMASI (SEGE-2011)						
İL KODU	*İLLER*	*SEGE 2011 Sırası*		*İL KODU*	*İLLER*	*SEGE 2011 Sırası*
TR904	Rize	34		TRB21	Van	75
TR423	Düzce	35		TRB23	Bitlis	76
TR714	Nevşehir	36		TRC34	Siirt	77
TR834	Amasya	37		TRC33	Şırnak	78
TR333	Kütahya	38		TRA21	Ağrı	79
TRB12	Elazığ	39		TRB24	Hakkari	80
TR715	Kırşehir	40		TRB22	Muş	81
TR711	Kırıkkale	41				

Ek 4- Ek Tablolar

Tablo30:Nüfus ve Konut Araştırması Kapsamında İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
Toplam	*55 639*	*26 420*	*24 320*	*2 100*	*29 219*	*47,5*	*43,7*	*7,9*
Adana	*1 536*	*671*	*595*	*77*	*864*	*43,7*	*38,7*	*11,4*
Adıyaman	*408*	*211*	*187*	*23*	*197*	*51,7*	*46,0*	*11,1*
Afyonkarahisar	*530*	*250*	*237*	*13*	*281*	*47,1*	*44,7*	*5,1*
Ağrı	*333*	*163*	*151*	*12*	*170*	*49,0*	*45,5*	*7,2*
Amasya	*255*	*124*	*116*	*7*	*131*	*48,5*	*45,6*	*6,0*
Ankara	*3 794*	*1 691*	*1 570*	*121*	*2 103*	*44,6*	*41,4*	*7,1*
Antalya	*1 559*	*835*	*790*	*45*	*723*	*53,6*	*50,7*	*5,4*
Artvin	*134*	*78*	*73*	*5*	*56*	*58,3*	*54,7*	*6,0*
Aydın	*794*	*391*	*359*	*33*	*403*	*49,2*	*45,1*	*8,3*
Balıkesir	*942*	*459*	*426*	*33*	*483*	*48,7*	*45,2*	*7,2*
Bilecik	*163*	*76*	*72*	*4*	*87*	*46,7*	*44,2*	*5,3*
Bingöl	*182*	*86*	*78*	*8*	*95*	*47,5*	*43,1*	*9,3*
Bitlis	*208*	*103*	*91*	*11*	*106*	*49,2*	*43,7*	*11,1*
Bolu	*223*	*105*	*99*	*6*	*118*	*47,1*	*44,4*	*5,7*
Burdur	*201*	*103*	*97*	*6*	*98*	*51,3*	*48,2*	*5,9*
Bursa	*2 045*	*985*	*916*	*69*	*1 060*	*48,2*	*44,8*	*7,0*
Çanakkale	*408*	*204*	*195*	*8*	*204*	*49,9*	*47,8*	*4,2*
Çankırı	*140*	*69*	*65*	*3*	*71*	*49,0*	*46,6*	*5,0*
Çorum	*415*	*193*	*183*	*10*	*221*	*46,6*	*44,1*	*5,3*
Denizli	*733*	*384*	*360*	*23*	*350*	*52,3*	*49,1*	*6,1*
Diyarbakır	*995*	*402*	*347*	*55*	*592*	*40,4*	*34,9*	*13,8*
Edirne	*335*	*188*	*177*	*11*	*147*	*56,2*	*52,9*	*5,9*
Elazığ	*418*	*178*	*159*	*19*	*241*	*42,5*	*38,0*	*10,6*
Erzincan	*167*	*79*	*74*	*5*	*88*	*47,4*	*44,4*	*6,4*
Erzurum	*549*	*259*	*242*	*17*	*290*	*47,2*	*44,1*	*6,6*
Eskişehir	*634*	*265*	*247*	*18*	*369*	*41,8*	*39,0*	*6,6*
Gaziantep	*1 134*	*497*	*460*	*38*	*637*	*43,9*	*40,5*	*7,6*
Giresun	*336*	*166*	*153*	*14*	*169*	*49,6*	*45,4*	*8,3*
Gümüşhane	*100*	*45*	*41*	*4*	*55*	*45,0*	*41,2*	*8,5*
Hakkari	*174*	*72*	*62*	*9*	*102*	*41,2*	*35,8*	*13,0*
Hatay	*1 035*	*474*	*423*	*51*	*560*	*45,8*	*40,9*	*10,8*
Isparta	*327*	*163*	*152*	*12*	*164*	*50,0*	*46,4*	*7,1*

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
Mersin	1 241	570	517	54	671	46,0	41,6	9,4
İstanbul	10 368	4 983	4 565	418	5 384	48,1	44,0	8,4
İzmir	3 173	1 477	1 330	147	1 696	46,6	41,9	9,9
Kars	211	108	102	6	102	51,4	48,3	6,0
Kastamonu	292	161	156	6	131	55,2	53,3	3,5
Kayseri	917	396	368	28	522	43,1	40,1	7,0
Kırklareli	284	153	140	13	131	54,0	49,4	8,4
Kırşehir	173	80	75	6	93	46,5	43,1	7,3
Kocaeli	1 208	555	502	53	653	45,9	41,5	9,5
Konya	1 493	683	649	33	811	45,7	43,5	4,9
Kütahya	453	207	195	12	246	45,6	43,0	5,9
Malatya	556	251	230	21	305	45,2	41,4	8,4
Manisa	1 048	546	520	26	502	52,1	49,6	4,8
Kahramanmaraş	726	335	307	28	391	46,1	42,2	8,4
Mardin	471	198	177	20	274	41,9	37,6	10,3
Muğla	669	365	343	22	303	54,6	51,3	6,1
Muş	248	125	115	10	123	50,3	46,3	8,1
Nevşehir	215	115	110	5	100	53,4	51,1	4,3
Niğde	244	129	122	7	115	52,9	49,8	5,8
Ordu	551	299	282	16	252	54,2	51,3	5,4
Rize	253	120	108	13	132	47,6	42,6	10,5
Sakarya	678	309	281	27	370	45,5	41,5	8,8
Samsun	960	472	434	38	488	49,2	45,2	8,0
Siirt	185	79	73	7	106	42,9	39,2	8,6
Sinop	164	81	77	4	83	49,6	47,1	4,9
Sivas	474	209	194	15	265	44,1	40,9	7,4
Tekirdağ	647	341	317	24	306	52,7	49,0	6,9
Tokat	453	218	207	11	235	48,1	45,6	5,2
Trabzon	592	305	281	24	288	51,4	47,4	7,8
Tunceli	72	40	35	5	32	55,1	48,2	12,5
Şanlıurfa	988	447	400	46	542	45,2	40,5	10,4
Uşak	269	144	132	12	125	53,6	49,1	8,4
Van	638	276	249	27	362	43,2	39,0	9,8
Yozgat	347	171	159	12	176	49,4	45,9	7,0
Zonguldak	488	238	220	17	251	48,7	45,1	7,3
Aksaray	273	147	139	8	126	53,8	51,0	5,3
Bayburt	58	33	32	2	25	57,4	54,5	4,9
Karaman	176	88	81	6	88	49,9	46,4	7,1
Kırıkkale	216	84	75	9	132	38,8	34,8	10,3
Batman	314	128	112	16	186	40,8	35,7	12,6
Şırnak	260	109	93	17	150	42,1	35,7	15,3
Bartın	150	74	69	5	77	49,0	45,7	6,9

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
Ardahan	80	50	47	3	31	61,7	58,2	5,7
Iğdır	125	71	66	5	54	56,8	52,6	7,3
Yalova	163	76	69	8	87	46,8	42,0	10,2
Karabük	178	73	67	6	105	40,9	37,4	8,6
Kilis	85	43	41	2	42	50,7	47,9	5,5
Osmaniye	343	148	132	16	194	43,3	38,6	10,9
Düzce	262	141	130	11	121	53,6	49,4	7,8

Kaynak:TÜİK *(2 Ekim 2011 itibariyle)

Tablo31:İşgücü Piyasası Talep Araştırması Örneklemi

Tamsayım Yapılan İllerin Adı	10+ İşyeri Sayısı	Örnekleme Yapılan İllerin Adı	10+ Örneklem İşyeri Sayısı
Balıkesir	1.585	Adana	1.677
Manisa	1.582	Ankara	1.982
Tekirdağ	1.545	Antalya	1.745
Hatay	1.416	Bursa	1.838
Aydın	1.370	Denizli	1.507
Şanlıurfa	1.342	Diyarbakır	1.422
Kahramanmaraş	1.327	Gaziantep	1.472
Eskişehir	1.282	İstanbul	2.132
Sakarya	1.250	İzmir	1.881
Malatya	1.070	Kayseri	1.440
Afyonkarahisar	995	Kocaeli	1.737
Elazığ	974	Konya	1.658
Ordu	962	Mersin	1.572
Kütahya	890	Muğla	1.478
Erzurum	856	Trabzon	1.393
Van	850	**Örneklem Toplam**	**24.934**
Zonguldak	832		
Sivas	804	Tokat (Pilot İl)	704
Çorum	802	Samsun (Pilot İl)	1387
Çanakkale	753		
Düzce	736	**Araştırmada Seçilen Toplam İşyeri**	**65.723**
Uşak	691		
Giresun	687		
Mardin	677		
Osmaniye	671		
Adıyaman	644		
Batman	641		
Rize	607		
Aksaray	602		
Nevşehir	559		
Edirne	517		
Isparta	505		
Kırklareli	485		
Kastamonu	481		
Yozgat	475		
Amasya	445		
Niğde	423		
Bolu	406		
Karaman	393		
Yalova	386		
Burdur	364		
Şırnak	345		
Bartın	303		
Karabük	299		
Bilecik	291		
Bingöl	281		
Sinop	280		
Erzincan	278		
Kırşehir	260		
Artvin	244		
Kırıkkale	240		
Siirt	233		
Bitlis	216		
Ağrı	213		
Çankırı	212		
Muş	192		
Kars	177		
Iğdır	162		
Gümüşhane	127		
Kilis	119		
Hakkari	117		
Tunceli	93		
Bayburt	77		
Ardahan	57		
Tamsayım Toplamı	**38.698**		